

Den helige syndaren



Den helige syndaren

drama efter E.T.A.Hoffmann

av Christian Lanciai (2008-9)

Personerna:

En pantlånare
Franz
Leonard, prior
Cyrillus
Sankt Antonius
en taskspelare
Aurelia
Greve Viktorin
hans betjänt
Reinhold, präst
baronen
Hermogenes, hans son
Eufemia, hans och Aurelias styvmor
en tjänare
fyra kroggäster
krogvärdens
en konstnär
en dräng
en präst
en läkare
andra drängar och kyrkfolk
Apollon

Handlingen äger rum i Ostpreussen någon gång under 1700-talet.

Copyright © C. Lanciai 2009

Den helige syndaren

Akt I scen 1. Pantlånebutiken.

Dörrklockan pinglar, och en kund kommer in med en fiollåda.

Pantlånaren Vad kan jag stå till tjänst med?

Franz Jag har en violin som jag måste pantsätta.

Pantlånaren Hur mycket väntar ni er att få för den?

Franz Vad kan ni ge?

Pantlånaren Min vän, det är inte pengar ni behöver. Skon klämmer för er på ett annat sätt.

Franz Jag vill pantsätta den.

Pantlånaren Varför?

Franz Vad har ni med det att göra?

Pantlånaren Ni är musiker och vill pantsätta er violin. Det stämmer inte.

Franz Vad är det som inte stämmer?

Pantlånaren Det är just frågan. Vet ni det inte själv?

Franz Jag vill bli av med den.

Pantlånaren Varför? Någon olycklig kärlek?

Franz Nej.

Pantlånaren Vad förtränger ni?

Franz Ni går då in på det personliga! Jag vill bara rädda min själ!

Pantlånaren Från vad?

Franz Från musiken! Jag vill inte vara musikens slav! Jag vill inte bli besatt av musiken! Jag vill bli av med melodiernas förpliktande förtrollning och livegenskap!

Pantlånaren Det är vad ni tror. I själva verket försöker ni göra er av med er själ.

Franz (nästan vädjande) Kan ni inte hjälpa mig? Vill ni inte ha min violin? Den är helt utan skador och mycket dyrbar. Den är italiensk.

Pantlånaren Jag kan se det. Den är värd en förmögenhet, och den är ett mycket gott instrument. Och ni är en musiker som försöker fly från musiken, som tydligen har satt någon sorts skräck i er. Om ni då vill avstå från er musik, vad vill ni göra i stället? Gifva er?

Franz Nej. Jag ämnar gå i kloster.

Pantlånaren Tror ni det lyckas?

Franz Man kan alltid försöka.

Pantlånaren Det är min plikt som gammal människokännare och erfaren själsforskare att varna er. Risken är att ni bedrar er själv med att i ert desperata försök att rädda er själ genom att avstå från musiken i stället blir av med er själ då ni faktiskt försöker sälja den.

Franz Vill ni då verkligen inte ha min violin? Den är absolut den finaste i den här delen av Tyskland.

Pantlånaren Min vän, jag skall erbjuda er en kompromiss. Ni behöver inga pengar eftersom ni skall gå i kloster. Därför skall jag inte ge er några pengar för den. I gengäld kan ni komma hit när som helst och lösa ut den – gratis. Jag skall förvalta den åt er tills ni behöver den igen. Jag försäkrar er att det är det vettigaste förslag jag kan göra er.

Franz Tror ni att jag kommer att komma tillbaka och lösa ut den?

Pantlånaren Jag vet att ni kommer att göra det. En gång musiker, alltid musiker. En musiker kan sälja sin själ, men han kan aldrig göra sig av med musiken.

Franz Ni var mig en besynnerlig pantlånare.

Pantlånaren Jag är en god pantlånare för mina kunder och sätter en ära i att vara det.

Franz Ni tycks veta bättre än jag vad min situation handlar om. I stället för att sko er på min bekostnad, vilket ni mycket lätt hade kunnat göra, och vilket vilken pantlånare som helst hade gjort, försöker ni hjälpa mig till rätta. Jag antar att jag borde vara tacksam. Nåväl, jag accepterar ert förslag och litar på er högre grad av klokhet. Ni är trots allt äldre och erfarnare än jag.

Pantlånaren Jag tror att jag har räddat er själ på det sättet. En sista varning. Se upp för klostret. Ni anar inte vilka faror ett heligt kloster kan gömma för en ung och oerfaren och därtill känslig man som ni.

Franz Vet ni något om klostret?

Pantlånaren Jag vet inte ens vilket kloster ni ämnar söka er till. Jag bara varnar er i största allmänhet. Inget kloster är utan kryptiska fällor.

Franz Jag tackar för varningen. (överräcker fiolen) Jag hoppas verkligen att jag får se er igen en gång.

Pantlånaren Jag ser fram emot det, när ni åter vill praktisera er själ på er fiol. (tar hand om fiolen)

Franz (avlägsnar sig något förlägen. Pantlånaren lägger fiolen på en svårtillgänglig hylla något avsides och nästan gömd.)

Scen 2. I klostret.

Leonard Och varför vill du gå i kloster?
Franz Jag söker friden.
Leonard Vilken frid?
Franz Det är den jag söker.
Leonard Det är inte tillräckligt.
Franz Ställer ni krav på era munkar?
Leonard Min vän, man kan inte gå in i ett heligt kloster för att stanna där utan motiv som håller. Jag vill ingalunda hindra dig. Men jag måste uttrännsaka om dina motiv är hållbara.
Franz (tiger)
Leonard Du tiger, min vän. Betyder det att du hyser tvivel angående dina motiv? Har du några motiv över huvud taget, eller vill du bara fly från världen?
Franz Jag vill söka mig själv.
Leonard Det är det bästa motiv man kan ha för att gå i kloster. Nåväl, vad har fört dig därhän att du vill söka dig själv hellre än din lycka?
Franz Jag fann att lyckan var förgänglig och fåfänglig och snarare en fälla än något att sträva efter.
Leonard Så du har varit lycklig i någon mån?
Franz Jag misstog mig. Lyckan gjorde mig bara olycklig.
Leonard Så du övergav lyckan. Vad var det för lycka du övergav?
Franz Musiken.
Leonard Och vad var det för fel på musiken?
Franz Den bedrog mig.
Leonard Hur?
Franz Med att alltid gäcka mig.
Leonard På vilket sätt?
Franz Jag ville erövra världen med den skönhet jag kunde åvägabringa genom att få min violin att sjunga. Men för att få min violin att sjunga måste jag erövra ett praktiskt mästerskap och en teknisk perfektion, som alltid var utom räckhåll. Jag kunde aldrig bli så bra som jag ville bli och krävde av mig själv. Vid varje konserttillfälle lurade mig en djävul att spela fel just i de känsligaste ögonblicken, så att varje musikalisk höjdpunkt i stället blev ett nederlag. Ingenting kunde ha gjort mig mera olycklig, när det ständigt upprepades. Alltså beslöt jag mig för att avstå från den bedrägliga lyckan.
Leonard Då är det som jag fruktade. Du kom hit bara för att fly från verkligheten.
Franz Nej, jag sökte en fristad från mitt lidande och frid för min oro och lidelse.
Leonard Det är det jag menar. Det är helt i sin ordning. De flesta kommer hit just därför. Därmed är det min plikt att varna dig. Just med att undfly faran kanske du bara desto säkrare finner den. Livet behärskas av ödet, och man existerar i livet för att undervisas av ödet, som alltid kommer med nya lärdomsöverraskningar. Det är det livet handlar om, och meningen är att man skall lära sig av ödets lektioner, hur svåra och smärtsamma de än är. Du har valt att lämna skolan och skolka från ödets lektioner genom den musik som var ditt öde och som du givit upp inför och ansett dig besegrat av. I stället kanske du möter ännu värre provningar. Så fungerar ödet. Jag ville bara varna dig.
Franz Får jag stanna eller inte?
Leonard Naturligtvis får du stanna, men på egen risk.
Franz Vad ödesfaror kunde väl någonsin möta mig i ett så heligt kloster som detta?
Leonard Det vet verkligen ingen av oss någonting om. Det är bara att möta dem, när de kommer.
Franz Tack för att jag får stanna.

Leonard Du är välkommen, och tveka aldrig med att komma till mig med dina problem, om det uppstår några. Öppenhet är enda vägen till lösningar.
Franz Tack, fader.
Leonard Du är välkommen.

Scen 3. Ett kapell med relik.

Cyrillus Du har väckt allas sympati och beundran, Franz, genom ditt studienit och din hjälpsamhet. Det är därför vi vågat ta dig i vårt förtroende.

Franz Det är en alltför stor ära, broder Cyrillus. Det är med en andakt nästan större än i kyrkan som jag inträder bland samlingarna.

Cyrillus Ändå är det bara benknor och krimskrams. Man ska inte ta relik för mycket på allvar. Det vet du väl, att om man samlade tillhoppa alla flisor av det heliga korset som samlats runtom i världen, så skulle man få en hel skog av träd. Det är helt enkelt för mycket bedrägerier i farten för att någon skulle kunna sortera ut vad som är äkta och sant, kanske inte ens 10 procent, kanske mindre än fem. Det är ju samma sak med det nya testamentets "heliga" skrifter. De flesta är tillrättalagda i efterhand, och de som verkligen kunnat vara heliga från början utsorterades direkt.

Franz Vill du påstå att hela kristendomen är ett falsarium?

Cyrillus Det är en oväsentlig fråga. Vi har den här, och den är etablerad för att stanna, så det är lika bra att ombesörja den, och den har onekligen givit oss väldigt mycket att ta hand om, framför allt omätliga bibliotek, och även om de flesta föremålen i detta relikvarium är rent skräp, så är somliga dock vackra och värdefulla och inte minst kuriösa, och alla har intressanta historier att berätta. En av de mest märkvärdiga är förknippad med det här relikskrinet. (*visar fram på ett större relikskrin*)

Franz Vad innehåller det?

Cyrillus Enligt legenden kommer det ursprungligen från den heliga Antonius, men han kom aldrig vid det av ren förfäran inför att bara ha luktat på det.

Franz Det ser dammigt ut.

Cyrillus Ingen har någonsin vågat öppna det.

Franz Varför inte?

Cyrillus Därför att historien om det är så hårresande. Det är bäst att du får höra den direkt, så att du aldrig frestas till att öppna det du heller.

Jo, det var den heliga Antonius som en gång mötte en högst bisarr gårdfarihandlare.

Scen 4 (*inflikad*)

Antonius Du ser inte ut som en vanlig människa.

taskspelaren Du har gissat alldeles rätt. Kan du gissa vem jag är?

Antonius Hur skulle jag kunna göra det?

taskspelaren Det är klokt av dig att inte ens försöka. Ändå känner mig alla.

Antonius Jag har aldrig träffat dig förut.

taskspelaren Och det ska du vara glad för. (*i förtroende*) Jag är nämligen den onde själv.

Antonius Du driver med mig.

taskspelaren Kanske det. Men du kan aldrig gissa vad jag har i bagaget.

Antonius Dina gissningslekar tråkar ut mig.

taskspelaren Det tror jag inte. Så dålig är jag inte som underhållare, fastän det är det enda jag kan. Nå, gissa då! Gissa på det omöjligaste du vet!

Antonius (skeptiskt) Livets vatten som ger evigt liv?

taskspelaren Du är inte dålig du! Hur kunde du veta det?

Antonius Jag har träffat taskspelare förut. Alla säljer de livets vatten som ger evigt liv. Det smakar som vatten och är bara vatten, och man blir pissnödig av det som vanligt vatten. Ibland smaksätter de det med lite sprit, så att det ännu mer bara påminner dig om din dödlighet. Du är en bedragare som alla andra som vill tjäna pengar på att folk så gärna vill låta sig bedragas.

taskspelaren Den siste idioten är inte född än, och så länge det fortsätter att födas nya idioter i världen kommer det att finnas parasiter att dra fördel av dem. Det hör till naturens ordning. Men du misstar dig. Mitt livsvatten är inte av denna världen. Man blir inte ens pissnödig av det, då det bara kan inmundigas i de minsta tänkbara klunkar, ty dess effekt är alltför härresande.

Antonius Försöker du lura mig som alla andra? Bespara dig det besväret. Jag har inga pengar.

taskspelaren Då är du en hederlig människa, och jag skulle aldrig försöka lura en hederlig människa. Bara för att du inte tror på mig skall du få en flaska gratis, men jag varnar dig för konsekvenserna om du dricker av det. Då är du förlorad som alla andra.

Antonius Vad skall jag med en flaska till? Jag dricker ju inte, och du varnar mig till och med för att göra det.

taskspelaren Du ska få en flaska bara för att du är en hederlig människa, och när du en dag av ren mänsklig nyfikenhet testar flaskan kommer du omedelbart att fatta hur farlig den är. Jag använder dig inte som försökskanin, bara som vittne. Och det kan tjäna till att främja ditt eget evärdliga rykte att du motstod frestelsen att testa den.

Antonius Jag är bra på att motstå frestelser. Ge mig då en flaska, och om den verkligen innebär en frestelse skall jag gärna motstå den.

taskspelaren Det är precis det jag menar! Du är med på noterna! Här! Var så god! (*tar fram en liten förseglad flaska*) Den är din. Jag satsar på dig som kanske rätt man att bevара den förseglad för alltid, då det aldrig funnits något flaskinnehåll som varit mera vådligt att förtära.

Antonius (läser på etiketten) 'Evighetselixir framställt av Djävulen. Intages på egen risk.' Minst sagt bestickande.

taskspelaren Håll till godo, och minns min varning: den som dricker därav är förlorad för evigt.

Antonius Och den innehåller säkert inte bara vatten?

taskspelaren Ha-ha-ha! Tror du verkligen att jag skämtar? (*drar vidare*)

Antonius (står kvar med flaskan, synar den) Jo, det är just vad jag tror det. (*öppnar den resolut. En tjock rök kommer ut ur flaskan med stickande doft som är helt bedövande.*

Antonius ryggar tillbaka och sätter kvickt på korken igen.) Det var verkligen inte bara vatten! Aldrig mer att jag öppnar en sådan flaska! (*går*)

Cyrillus Men från den dagen var Antonius ständigt hemsökt av ohyggliga fantomer och frestelser, spöken och hallucinationer, ohyggliga syner och fasansfulla mardrömmar natt och dag. Han öppnade verkligen aldrig mera den flaska som liksom en Pandoras ask släppt ut en syndaflod av vanvett att dränka honom i, och det var kanske tack vare det han överlevde sina anfäktelser och trots allt gick till historien som ett helgon.

Franz Och det var denna flaska?

Cyrillus Det är vad legenden säger. Och alla som förvaltat den och hört historien är överens om, att det nog är säkrast att låta en sådan flaska vara oöppnad.

Franz Jag håller med.

Cyrillus Jag trodde väl det. Därför kan jag anförtro nycklarna till biblioteket och relikskrinet åt dig. (*ger över en nyckelknippa*) Låt aldrig någon komma åt den som ej hör till klostret.

Franz Finns här fler exotiska hemligheter av pittoreskt slag?

Cyrillus Ingen som denna.
Franz Och ingen har rört flaskan sedan den helige Antonius luktade på den?
Cyrillus Ingen har någonsin öppnat den efter det, och som alla vet gick den helige Antonius nästan bara till historien på grund av sina frestelser.
Franz Bra, broder Cyrillus. Jag lovar att förvalta den väl.
Cyrillus Det tvivlar jag inte på. Vi är nog det enda kloster i världen som har ett djävulselixir att bjuda på.

Scen 5.

Franz Fader priorn önskade tala med mig.
Leonard Jag ville bara varna dig, Franz. Du är inne på en farlig väg.
Franz Som om jag inte visste det!
Leonard Men är du medveten om vari faran ligger?
Franz Det beror på vilken fara min fader priorn menar.
Leonard Dig hotar bara en enda fara, Franz, men den är den svåraste av alla, då den bara finns i dig själv: den är ditt högmod.
Franz Min fader priorn har tagit illa vid sig av framgången av mina predikningar.
Leonard Därför att framgången har berusat dig. Du skenar iväg med dig själv och blir berusad av din framgång till att tappa konceptena och förlora greppet om vad du egentligen predikar.
Franz Ni är avundsjuk för att jag får folket med mig och kyrkan fylld av åhörare, vilket den aldrig varit förut.
Leonard Nej, Franz, jag är bara orolig för din själsliga hälsa eller rent ut sagt för din själ och dess välgång.
Franz Vad vill ni att jag skall göra? Sluta predika?
Leonard Bara du avgör själv vad du skall göra. Jag ville egentligen bara varna dig för att det kan komma att sluta illa så som du håller på.
Franz Hur illa då?
Leonard En vacker dag står du där i predikstolen och har helt kommit av dig och finner att hela församlingen som kommit bara för att höra dig predika plötsligt är dina fiender och att du inte har en enda vän bland dem och ännu mindre någon enda som alls har förstått ditt budskap.
Franz Den dagen den sorgen.
Leonard Det är lätt sagt, Franz, men när den dagen kommer är den sorgen inte så rolig.
Franz Jag kan inte sluta predika. Jag har något att säga, och folket lyssnar till mig. Jag känner att jag kan frälsa dem alla.
Leonard Det är just det som är faran. Du har upptäckt att du har makt över dem, och det har gjort dig självmedveten, i vilket högmodets demon har lyckats smyga sig in i ditt hjärta och tagit det i besittning och lyckats inbilla dig att du är utvald till något högre än bara dödlighet. Inget ont i det, men den demonen är självbedrägeriets demon, som alltid är fatal och alltid slutar illa.
Franz Jag kan inte avstå från min kallelse nu när jag har funnit den.
Leonard Alla kallelser är tvivelaktiga i högsta grad då de nästan alla handlar om samma sak, nämligen den fatalaste av sinnessjukdomar som är självbedrägeriet, som nästan hela världen lider av och åtminstone alla som leder världen åt helvete. Alla ledare av världen som inlett krig och som tagit sitt ledarskap över sina länder på allvar och fört dem åt helvete har bara varit offer för det alltid så fatala självbedrägeriet, som är det mest raffinerade av alla själsliga lurendrejerier.
Franz Tack, fader, för er varning. Får jag gå nu? Jag har en predikan att förbereda.

Leonard Gå du och förbered din predikan, men försök att inte bli förvånad när du en gång står där i predikstolen inför en fullsatt kyrka och inte finner ett enda ord mer att säga.
Franz Tack, fader. (går gärna)
Leonard Stackarn. Han är förlorad.

Scen 6.

Cyrillus (kommer före in) Lägg honom där på soffan. Försiktigt. Det kan vara allvarligt. (några andra munkar kommer inbärande på den sanslöse Franz och lägger honom försiktigt på en soffå)

Franz (yrande) Det var han! Det var han!

Leonard (kommer in) Vad hände? Hur gick det till?

Cyrillus Det är bara ett typiskt nervsammanbrott. Han blev galen mitt under sin predikan. Han tyckte att han såg sin egen mördare bland publiken.

Leonard Stackarn. Jag visste att det skulle sluta illa.

Franz (som förut) Det var han! Det var han!

Leonard Vem var det, Franz? Vem var det som du såg?

Franz Det var konstnären! Och han genomskådade mig! Han såg vem jag var! Han såg rätt igenom mig!

Leonard Vilken konstnär?

Franz (dånar)

Cyrillus Jag förstod det som att en främling uppträdde i katedralen som Franz förknippade med ett tidigt barndomsminne. Han kanske kände igen honom från sin tidigaste barndom.

Leonard Vad handlade hans predikan om?

Cyrillus Det gamla vanliga. Om alla former av frestelser, nödvändigheten att stå emot dem och otuktens lön i alla dess mest helvetiska former. Men så kom han in på en ovanlig liknelse, i det att han kanske ofrivilligt halkade in på legenden om djävulselixiret. Och det var just då han plötsligt lamslogs av fasa och pekade på en gammal blek gestalt som stod halvdold i skuggan av en pelare, och han ropade till hela församlingens förfäran: "Det var du! Det var du som stod bakom hela komplotten! Du vet allt om mig och bär på min förbannelse!" Och sedan kunde han inte komma ett ord längre i sin predikan. Orden stockade sig i halsen på honom, som om hans tunga plötsligt fastnat i hans gom, hans tunghäfta var total och han fick bara ut oartikulerade osammanhängande ljud, medan församlingen började röra oroligt på sig, tills några började resa på sig och gå ut. Genast fylldes hela katedralen av det mest fasaväckande ljud en predikant kan råka ut för: bänkar som skrapar mot golvet när folket reser sig och går ut. Då förlorade stackars broder Franz medvetandet i predikstolen och föll ihop med armarna över räcket. Vi fick bära ner honom.

Leonard Stackars Franz. Det är över nu, Franz.

Franz Nej, det är inte över! Det är nu det börjar! Nu börjar min Golgatapromenad mot undergången!

Leonard Du behöver inte predika mera. Du har predikat färdigt. Du slipper mera uppträda som publikmagnet. Du har gjort ditt i predikstolen.

Franz Ack! Jag måste ha blivit vansinnig!

Leonard Nej, du bara bröt samman. Det gör alla predikanter som överanstränger sig.

Franz Har jag gjort bort mig?

Cyrillus Fullständigt. Ingen kommer mera att vilja höra dig predika.

Franz Ack, vad skall det bli av mig! Jag som var så lysande som predikant! Ingen har dragit så mycket folk till kyrkan som jag!

Leonard Det är sant, men en skicklig estradör drar precis lika mycket folk till cirkusen. Du gjorde ingen skillnad. Från from munk blev du till en populistisk estradör som plötsligt tappade alla bollarna och aldrig kan jonglera mera.

Franz Det var den där gengångarens fel!

Leonard Vem var han?

Franz Det var konstnären från min barndom! Han hade med mina föräldrar att göra och vandrade bort med deras hemlighet när de dog! Han känner mig bättre än jag själv!

Leonard (*ser på Cyrillus*) Tydligen en levande gengångare.

Cyrillus Det är över nu, Franz. Du slipper predika mer.

Franz Vem ska då predika? Den där gamle pedanten, som alla somnade till?

Leonard Han skrämde i alla fall inte publiken från vettet. Vi kan inte ha en predikant som sätter skräck i församlingen genom teatraliska nervsammanbrott. Det förstår du väl?

Franz Ja, det förstår jag. Men vad ska jag då göra?

Leonard Här finns mycket att göra. Du kan återgå till dina gamla sysslor, biblioteksarbetet, arkivarbetet, trädgårdsarbetet, och så vidare. Du behöver aldrig vara arbetslös.

Franz Tack för att ni är så överseende.

Leonard Tolerans är alfa och omega när det gäller religion, om den ska vara övertygande. Vi är här för att skydda dig och mest av allt mot dig själv, så att du inte gör bort dig igen.

Franz Tack, fader.

Leonard Tag hand om honom, broder Cyrillus. Han har fortfarande mycket att lära sig. (*reser sig för att gå*)

Cyrillus Lita på mig. (*Leonard går.*) Lås in dig i biblioteket och arkivet, Franz, tills du kommer över ditt fiasko som folkförförare. Vi är helt enkelt inte till för att frälsa folk. Det gjorde redan en annan långt före oss.

Franz Ja, Cyrillus, lås in mig i biblioteket och släpp inte ut mig igen bland folk förrän jag blivit kvitt min mardröm.

Cyrillus Vad var din mardröm?

Franz Att jag var mer än en människa, att jag var utvald och utkorad som mer gudomlig än mänsklig. Men det var bara rena narcissismen. Låt mig slippa se det förföriska spöket fler gånger.

Cyrillus Allt du behöver lära dig är ödmjukhet. Det är bästa vapnet mot alla förförelser inklusive den egna.

Franz Jag har tydligen mycket att lära mig.

Cyrillus Som fader Leonard sade. Vila nu och ta igen dig. Sov om du kan.

Franz Jag ska försöka.

(*Franz försöker somna in, och Cyrillus lämnar honom lugnt i fred.*)

Franz (*vaknar till efter en stund*) Det här går inte. Jag kan inte avstå från att predika. Jag måste återfå min kraft att övertyga och tända en eld i församlingen. Jag älskar att predika. Jag måste återfå gnistan. Men hur?

Kanske det där vinet...? (*faller i tankar*) Det är värt ett försök. Vin kan ju inte vara ohälsosamt, och det är säkert bara gammalt syrakusanervin, som bara är desto bättre för att det är gammalt. Må bröderna och priorn förlåta mig, men jag behöver stimulans. Jag spårade ur idag, men jag kan inte acceptera ett nederlag, och jag måste finna någon medicin mot min nervositet. Var det inte någon klok man som sa, att det är bara naturligt att falla för frestelser? (*stiger upp och smyger sig ut.*)

Scen 7. I biktstolen.

Aurelia (kommer in i biktstolen) Jag bekänner att jag har syndat, fader.

Franz (som biktfar) Bekänn dina synder, mitt barn.

Aurelia Jag har bara en, men den är desto värre.

Franz Desto viktigare är det att du lättar ditt hjärta med att bekänna den.

Aurelia Jag är kär.

Franz Det är ingen synd, så länge den inte åtföljs av handling.

Aurelia Den kan icke åtföljas av handling, och därför är den desto värre, ty därför är jag desto mera kär.

Franz Du talar i gåtor, mitt barn. Ingen kärlek som ej leder till synd är någon synd.

Aurelia Jo, men med min synd har jag infekterat honom, och det är inte vem som helst. Det är en broder här i klostret, och därför kan jag aldrig avslöja min kärlek för honom eller få den utlöst.

Franz Jag förstår, mitt barn. Självbehärskning är en dygd.

Aurelia Men kärleken gör den till en plåga. Är det då en dygd att gå emot naturen och förtränga en äkta kärlek, för att konventionalismen kräver det?

Franz Jag förstår 'din plåga, mitt barn, och du är inte ensam. Många lider som du och ej endast olyckliga jungfrur. Det finns bröder i varje kloster som lider av exakt samma plåga.

Aurelia Är det då försvarligt att låta dem lida?

Franz Om den broder som du älskar på samma sätt älskar dig kan er kärlek försvaras, som den mellan den helige Petrus Abélard och hans Héloise.

Aurelia Jag vet inte om han älskar mig. Det är därför jag har kommit till er.

Franz Varför till mig?

Aurelia Ni predikar så gudomligt. Ni får hela församlingen med er. Folket dröjer vid varje ord som kommer fram ur er vältalighets gudabenådade läppar. Ni är oemotståndlig. Ni har gåvan. Alla älskar er.

Franz Vad har det med saken att göra?

Aurelia Förstår ni inte, att det är er jag älskar?

Franz (något perturberad, behöver några ögonblick för att hämta sig) Mitt barn, jag förstår fullkomligt er svaghet, men liksom jag måste lägga band på mig genom de heliga löften jag givit till kloster om kyskhet, fattigdom och lydnad måste ni lägga band på era känslor, då en sådan kärlek är förbjuden.

Aurelia Jag visste att ni inte skulle ha något förbarmande med mig. *(lämnar biktstolen brådstörtat)*

Franz (ensam) Det här går inte. Jag älskar ju även henne. Hur skulle jag kunna låta bli? Men klostret förbjuder mig. Jag kan inte dröja kvar i detta fängelse, där köttet hålls inlåst för att martera själen. Jag måste bort härifrån. Jag måste göra mig fri. *(lämnar upprörd biktstolen)* Var är hon, den ljuva jungfrun? Jag ville ge henne min kärlek här och nu, som belöning för hennes innerliga passion! Men hon är borta!

Leonard (kommer in) Broder Franz, just den jag ville tala med. Får jag ett par allvarsord med er.

Franz Tänker ni förmana mig nu igen?

Leonard Var inte upprörd. Det är just med anledning av ert allmänna tillstånd av nervositet och irritation för ingenting som jag måste få tala ut med dig, min son, för att råda bot på vad som så uppenbart plågar dig.

Franz Vad vet ni om mina plågor?

Leonard (tar honom om axeln) Ta det lugnt, min son. Det är uppenbart för oss alla. Du kan inte gömma den själ som du bär så öppet på armen med dess ständigt uppjagade berusning. Något plågar dig, och jag vill befria dig från plågan. Vad sägs om en resa?

Franz En resa?

Leonard Ja. Vi behöver ett sändebud till Rom och Vatikanen. Jag tror att en resa till Italien skulle göra dig gott. Du behöver omväxling, klimatombyte, nya vyer och horisonter och att träffa nya människor. Vi går dig på nerverna.

Franz (lugnare) Ni vet, fader, att jag skulle göra vad som helst för er.

Leonard Alltså är du med på noterna. Det är ett enkelt uppdrag. Allt vad du behöver göra är att infinna dig vid Vatikanen för att frambära ett brev från oss till den helige fadern. Antagligen kommer han inte ens att formulera något svar att binda dig vid till att föra tillbaka. Se det som en öppning för dig att omformulera ditt liv, om du så behagar. Du kan komma tillbaka och fortsätta ditt liv här som vanligt, men vad som helst skulle också kunna hända dig på vägen för att inte tala om allt vad som kan inträffa i Rom eller var som helst i Italien, där ju allt omöjligt kan hända.

Franz Betyder det att ni löser mig från mina klosterlöften?

Leonard Dina klosterlöften är inte till oss utan mellan dig och ditt samvete. Det är det du skall följa och ingen annan, och det tillhör bara dig, och bara du kan lyssna till det och tolka det rätt. Gör vad som är rätt, vad det än är. Efter att du levererat vårt brev och fått ett svar eller inte är du fri till att göra vad du vill, när du blott fullföljt dina åligganden.

Franz När skall jag resa?

Leonard Så fort som du är klar.

Franz I morgon?

Leonard Varför inte?

Franz (sjunker ner på knä) Tack, fader, Jag tror verkligen att omväxling är just vad jag behöver.

Leonard Då är vi överens. (*går*)

Franz Fri! Och jag kan tappa över gudadrycken i en fältflaska och ta den med mig! Jag kan göra vad jag vill! Det finns inga gränser mellan mig och mitt självsvåld! Jag är befriad och behöver inte ens rymma! Tack, gode Gud! Tack, alla makter som hjälpt mig, vare sig ni är onda eller goda!

Akt II scen 1.

Franz är högt uppe i bergen och kommer ut inför en storslagen utsikt, där han finner greven sovande alltför nära stupet.

Franz Hur i all sin dar vågar han sova på ett sådant ställe? Han måste ha somnat in där av misstag. Vågar man väcka honom? Risken är att han då blir förskräckt och ramlar ner. Men jag måste ju varna honom, för all del! (*försöker försiktigt väcka den sovande*) Vakna, herre! Försök att vakna!

greven (vaknar till och blir desto mer förskräckt för att han väckts så försiktigt) Hjälp! En vålnad! Jag är förlorad! En gast! En dubbelgångare! Hjälp! (*ramlar utför och försvinner*)

Franz Det var just det jag till varje pris ville försöka undvika! Och så trillar han dit just därför! Men hur kan man vara så tanklös att man lägger sig att sova på en klipphylla! Nu är han spårlöst försvunnen, och det är mitt fel! Och ändå inte! Hm!

betjänten (kommer in, tror inte sina ögon först, blir sedan full av munterhet) Vilken förklädnad, min greve! Den klär er precis!

Franz (försöker verka allvarlig) Ni misstar er, min herre. Jag är ingen greve men bara en ödmjuk och fattig munk!

betjänten (ännu mer road) Ha-ha-ha! Inte ens en munks förklädnad med tonsur och allt kan lura i någon att ni inte är den ni är! Ha-ha-ha! Men skynda er, greven, man väntar er där nere på slottet! (*avviker*)

Franz Herre du milde! Jag måste ha vållat min egen dubbelgångares död! Och han var greve och är ute på vem kan gissa vad för äventyr! Det är ödet som kastat på

mig denna nya roll, och jag måste spela den, ty annars är jag förlorad! Nåväl, bli greve då, Franz, och gör ditt bästa av saken! Jag önskar bara att jag visste vad jag hette... (gör sorti något förskräckt och konfys)

Scen 2. I slottsparken.

En äldre präst och en helt ung man på en bänk.

Franz kommer gradvis fram bakom dem.

Reinhold Det duger inte, Hermogenes. Det skulle vara det slutliga inseglet på er familjs tragedi. Det vore ansvarslöst och, vad värre är, det skulle krossa era föräldrars hjärtan.

Hermogenes Jag har inget val, fader. Måste jag inte först av allt tänka på min egen själs räddning, om den alls kan räddas?

Reinhold Varför skulle den inte kunna det?

Hermogenes Därför att den bär så fruktansvärda saker på sitt samvete!

Reinhold Nå men befria då äntligen ert hjärta från vad som tynger det och plågar det! Det är ju bara för sådant som vi biktfäder existerar!

Hermogenes Jag beklagar, fader, men jag kan inte dela så mörka kval med någon. Hellre får de äta upp mig först med hull och hår. Ni måste bara acceptera det och tro mig när jag säger, att den enda möjliga räddning som finns för mig är att ingå i det andliga ståndet. Endast genom bot och späkning för resten av mitt liv kan jag nå räddning och försoning för vad jag gjort.

Reinhold Vi har redan haft alldeles för mycket tragedier i familjen. En till skulle aldrig kunna accepteras. Familjen skulle inte överleva det.

Hermogenes Är det då bättre att jag dör eller tillåts bli från mina sinnen så att jag måste låsas in för resten av mitt liv i en madrasserad cell för att jag inte i min förtvivlan skulle slå ihjäl mig?

Reinhold Lugna dig, Hermogenes. Teatraliska överdrifter hjälper oss minst av allt.

Hermogenes Om det ändå bara vore teatraliska överdrifter!

Reinhold Försök ta er samman, för baronessans skull och för Aurelias, som hon snart kommer med, den om någon som alltid kunnat ingjuta ljus och glädje i er själ.

Hermogenes Jag skulle göra dem och min familj en tjänst om jag bara rymde och var försvunnen för alltid.

Reinhold Så får ni inte tänka!

Hermogenes Men så tänker jag! (reser sig rasande och går därifrån)

Reinhold (suckar) Ack, den ungdomen, hur kan den vara så olycklig, när den är så vacker och har hela livet framför sig? (varseblir Franz) Men så utmärkt! Där är ni ju, ers högvördighet! Just den vi behövde och ställde vårt hopp till!

Franz Vem tar ni mig för?

Reinhold Vår så berömde predikant från klostret där nere!

Franz Hur visste ni att jag skulle komma?

Reinhold Vi har ju skickat bud på er! Baronessan och hela denna olyckliga adliga familj är ju i svårt behov av smärtstillande andlig hugsvalelse.

Franz Då måste det budet ha kommit fram efter att jag redan lämnat klostret. Jag är stadd på resa med Rom som yttersta destination, där jag har ett brev från vår prior att leverera.

Reinhold Ett mirakel! Då är det Gud som har sänt er i vår väg! Desto mera är ni välkommen! (tar hand om Franz och går vänligt ut med honom med armen om hans skuldra)

Franz Men vad är det med den unge baronen?

Reinhold Svärmod och mjältsjuka, olycklig förälskelse och sentimental melankoli som gått för långt med honom, så att han av ren överkänslighet står på randen av

desperation, stackarn. Storm och trängtan, ni vet, som all ungdom lider av i alla generationer. Det går över med åren. Det gäller bara att hjälpa honom över mognadens tröskel, så blir han en helt normal och vettig människa sedan. Men kom, min vän. Jag måste få visa er slottet. Och låt mig samtidigt få bekanta er med några av problemen. (*går ut med honom*)

Scen 3. I slottet.

Eufemia Vi borde inte träffas så här, min gode greve.
Viktorin Men vi måste. Vi är ju förälskade. Då har vi ingen rätt att avstå från kärleken.
Eufemia Kommer baronen på oss är vi förlorade.
Viktorin Tror du han anar något?
Eufemia Ingenting, men hans gode vän, hans biktfar, hans barndomsvän mästern Reinhold. Jag kände mig genomskådad av honom från början.
Viktorin Vi har kommit så här långt. Då kan vi inte mera gå ett enda steg tillbaka.
Eufemia Jag vet. Tror du jag någonsin kommer att kunna avstå från dig?
Viktorin Hur är det med din unge svärmodige styvson?
Eufemia Hermogenes? Ingen vet vilka hemligheter han ruvar på, för han talar aldrig om dem.
Viktorin Det sägs att han beslutat sig för att gå i kloster.
Eufemia Omöjligt. Det skulle hans far aldrig gå med på.
Viktorin Skulle du inte ha gift dig med honom?
Eufemia Det var planen från början, men han ville inte, så jag tog fadern i stället.
Viktorin Du är allt bra slug, min älskade.
Eufemia Vad vi kvinnor brister i när det gäller praktisk kraft och duglighet kompenseras vi genom slug beräkning och manipulationsförmåga.
Viktorin Ingen kärlek är mer spännande än den förbjudna.
Eufemia Därför skall vi låta den vara förbjuden så länge som möjligt. Ingen får ana att jag bedrar den gamle baronen, och ingen får veta att du finns i mina kjolar.
Viktorin Med din slughet skall vi nog kunna gå hur långt som helst.
Eufemia Det är det jag menar. (*Hon springer lekfullt ut, och han jagar henne lika lekfullt.*)

Scen 4.

Reinhold Förstår ni, ers högvördighet, dilemmat?
Franz Men är ni då verkligen säkra på att baronessan bedrar sin man med denne greve? Det är inte bara fördomar och förutfattade meningar som resultat av er inbillning?
Reinhold Tyvärr, min vän, är det omöjligt att tvivla på saken. De träffas i smyg, och vad jag har hört dem säga när de inte vetat att jag kunnat höra dem har tyvärr utgjort otvetydiga bekräftelser på mina misstankar. De är brottsliga och är medvetna om det.
Franz Vad är Hermogenes roll i det hela? Spelar han någon? Vet han ens om det?
Reinhold Jag vet inte. Hans nyckfulla beteende tyder på egna hemligheter som kanske rör hans styvmor eller kanske helt andra saker. Han har inte berättat för någon om dem.
Franz Låt oss alltså bortse från Hermogenes. Finns det någon chans att dilemmat kan lösas?

Reinhold Som jag ser det är det bara ni som kan prata baronessan till rätta. Och kan ni lösa det problemet och få henne att avstå från den unge greven så kan ni utan tvekan även lösa Hermogenes problem. Allt vårt hopp står till er. Men här är nu den gamle baronen.

baronen Vi är mycket tacksamma för att ni kunde komma hit och hjälpa oss, ert högvördighet, och att ni kunde komma så snabbt.

Franz Det var faktiskt inte meningen. Jag råkade ta vägarna förbi när jag verkligen var på väg till Rom. Man kan säga att Försynen ändrade på min färdplan.

baronen Det är vi tacksamma för. Vårt främsta bekymmer gäller naturligtvis min son. Ni har kanske hört om saken?

Franz Jag är insatt i problemet. Dess värre verkar det vara en sak mellan honom och hans öde.

baronen Men ni är kanske rätt man att kunna prata med honom. Ingen av oss kan det.

Franz Jag hoppas det. Jag är ju trots allt väl förtrogen med ett klosterlivs alla avigsidor.

baronen Även min baronessa längtar efter att få se er. Här kommer hon nu.

(Baronessan Eufemia gör entré, blir helt förskräckt när hon ser Franz, men behärskar sig.

Endast Franz märker hennes reaktion.)

Han har kommit som på beställning, min kära. Vet du något om Hermogenes?

Eufemia (blek) Jag trodde han var med er. Jag har just kommit med Aurelia.

baronen Detta är min dotter Aurelia, ert högvördighet, det enda jag som representant för min familj just nu har att vara stolt och lycklig över. Detta, mitt barn, är vår legendariske predikant från vårt berömda kloster, som du har hört så mycket om.

Aurelia Fader, vi är glada att ni kunde komma. Min broder lider svåra själskval.

Franz (hälsar med att ta båda hennes händer i sina) Mitt barn, jag känner den heliga Rosalias nåd över ert hus. Be till henne, och alla problem skall lösa sig, vilka de än är.

(avsides) Vilket förtjusande barn! Det är ju just hon som kom till mig i biktstolen! Är detta ett tecken? Är det verkligen möjligt att hon skall bli min? Om det är försynens mening, må jag då stanna här i slottet så länge de vill ha mig, och må jag aldrig göra mig skyldig till något övertramp av hennes känslor. Om jag skall vinna henne måste det vara med hennes bibehållna renhet, som det blir min yttersta plikt att beskydda.

Eufemia Jag måste få tala med er privat om vår son, ert högvördighet.

Franz Givetvis.

baronen Kom, Aurelia och Reinhold. Låt oss lämna min hustru ensam med sin nya äntligt komna biktfar. *(tar med sig dem ut)*

Eufemia Viktorin! Är det verkligen du? I så fall är din förklädnad helt enkelt mästertlig!

Franz Låt oss vara försiktiga. Det finns öron i alla murar. Vi får aldrig ta någon risk.

Eufemia Kom då avsides, så att vi får vara med varandra. *(drar med honom avsides)* Min älskade! Varför dröjde du så länge? *(omfamnar honom passionerat)*

Franz Här finns så många att ta hänsyn till. Vi får inte underskatta betydelsen av problemet med Hermogenes. Vi vet ju inte vad han vet.

Eufemia Fan ta Hermogenes och hans vidriga syster också! För mig kan hela den infama familjen gärna få dö ut! Jag gifte mig med honom bara för titeln, pengarna och ställningen, och när de nu är säkrade skiter jag i hela familjen. Jag vill bara spy i deras närhet. Gammal aristokrati! Den luktar unkenhet och ruttighet över hela landskapet!

Franz Låt oss ändå ta en sak i sänder.

Eufemia Lämna familjen åt mig. Om jag lyckas förgifta baronen så att han biter i gräset blir barnen lätta att få insydda och expedierade. Hermogenes vill ju självmant gå i kloster, så är han ur vägen. Systemen är svaga och skulle lätt dö i en lindrig sjukdom...

Franz Tyst, baronessa! Tänk tyst! Ingenting är farligare än hemliga tankar som hörs! Låt oss ta ett steg i sänder! Det är lätt att gå för långt och snubbla när man har bråttom.

Eufemia Det var du som alltid hetsade på mig att skynda på med händelsernas utveckling. Plötsligt är du mycket klokare.

Franz Har du någon aning om vad Hermogenes vet?

Eufemia Ingen vet vad han vet, vad han tänker eller vad det är med honom.

Franz Låt oss då först ta reda på den saken. Lämna det åt mig.

Eufemia Så gärna. Han kunde aldrig tåla mig.

Franz Så har jag en dålig nyhet. Reinhold är oss på spåren.

Eufemia Han misstänkte mig från början. Jag har konsekvent ignorerat hans försök till intriger. Han vet ingenting, och skulle han sprida vad han tänker skulle min man kasta ut honom. Han gör klokt i att tåla, och så länge han tiger är han ofarlig. Vad vet han?

Franz Ingenting säkert.

Eufemia Det är det jag menar.

Franz Men han försöker till varje pris förmå Hermogenes till att avstå från sina klosterplaner.

Eufemia Då får du väl uppmuntra honom i stället. Jag tror i själva verket att Hermogenes är sjuk. Han grubblar för mycket och ler aldrig och går för mycket ensam för sig själv. Det är aldrig bra för någon.

Franz Så låt oss vara desto mer försiktiga och ej ta några risker, och låt mig ta hand om Hermogenes.

Eufemia Så gärna. Du älskar mig väl verkligen, min greve? Även i den där utstyrelsen? Och den där munken som du spelar är väl verkligen på väg till Rom, så att han inte kommer hit och spökar? När får vi mötas i sängen igen?

Franz (gör korstecknet över henne) När Gud så vill.

Eufemia Du spelar din roll för bra. Ske din vilja. Jag skall vänta dig tills du kommer. (lämnar honom leende)

Franz (ensam) Vilken utomordentlig frestelse! Hon är ju själva förförelsen personifierad, och vem är jag att kunna motstå någon frestelse? Jag måste tillfredsställa henne. Den rollen kan jag bara inte avstå från, och hon behöver aldrig veta att hennes verkliga greve är död. Han kan inte ha överlevt fallet utför avgrunden. Plötsligt är jag två olika personer och njuter av det, ty det faller sig helt naturligt att spela båda rollerna, en skenhelig munk å ena sidan, och en vällustig lycksökare å den andra. Och skulle det bli för mycket har jag alltid mitt elixir kvar att tillgå, som tydligen kan inspirera mig till vad som helst. (tar fram sin lilla flaska och betraktar den tankfullt. Hermogenes kommer, försöker genast försvinna när han ser Franz.)

Hermogenes, just den jag sökte! Har du något emot ett samtal med mig?

Hermogenes Vad har vi att tala om? Jag känner er inte.

Franz Desto större skäl att lära känna varandra. Dina föräldrar är mycket bekymrade för din skull.

Hermogenes Varför? Jag har bara en förälder.

Franz Din styvmor är lika engagerad i ditt liv som din far.

Hermogenes Tala inte om henne.

Franz Vad har du emot henne?

Hermogenes Vad har du med det att göra, din skenhelige syndare?

Franz Vad vet du om mig?

Hermogenes Tillräckligt för att inte vilja ha något med dig att göra.

Franz Du dömer mig utan att känna mig.

Hermogenes Och du talar till mig som om du kände mig fastän du aldrig har sett mig förut.

Franz Jag känner dig genom dina föräldrar.

Hermogenes Jag har bara en förälder. Lär dig åtminstone det.

Franz Men du har även en syster.

Hermogenes Vad har du med henne att göra?

Franz Ingenting, men även hon är delaktig i ditt liv.

Hermogenes Vad har du med mig att göra?

Franz Jag har hört att du vill offra ditt liv för att gå i kloster. Det om något borde angå mig då jag själv kommer direkt från klostret.

Hermogenes Vad vill du göra? Avråda mig eller tillråda mig?

Franz Din biktfar Reinhold, som jag lärt känna bäst här, säger att du krossar din faders hjärta om du går i kloster. Din moder vill att du gör det.

Hermogenes Och min syster?

Franz Så vitt jag vet är hon bara intresserad av din välgång.

Hermogenes Så typiskt henne, den enda goda i familjen. Det beklagliga är, att vad jag än gör så kan det bara bli värre och blir det min undergång.

Franz Det är just det alla vill undvika. Därför är jag här för att hjälpa dig.

Hermogenes Dra du åt helvete varifrån du har kommit, din skenhelige galning. Tror du inte jag vet att du blev fördriven från klostret för din maniskhets skull? Du trodde dig kallad av Gud när du predikade dårskap för populasen. Du trodde du kunde förföra hela menigheten med ditt agiterande, fast du kallade det frälsning. Du är förryckt och vet inte vad du själv gör. Skaffa dig då åtminstone någon distans till ditt eget liv innan du går samma fördärvliga väg som jag! (*går rasande*)

Franz (ensam) Vad tusan menar han?

Eufemia (dyker fram ur skuggorna) Jag hörde allt, min käre vän. Det är ett och annat som du inte vet.

Franz Vad borde jag då veta som jag inte vet?

Eufemia Kanske du borde veta att jag delvis bidragit till hans fördärv. Han var inte sådan innan jag kom till slottet.

Franz Var han trots allt kär i er?

Eufemia Han var likgiltig för mig när hans far ville han skulle gifta sig med mig. Han vägrade. Jag tar en vägran till kärlek som en dödlig förolämpning, så jag förförde honom och gav mig inte förrän jag hade lyckats. När jag redan var gift med hans far fick jag honom att ge mig sin svendom. Sedan dess är han obalanserad. Var det mitt fel att han förförde mig? Kan en kvinna anklagas för att ha förfört en man, när det ändå alltid är mannen som står för hela aggressionen? Döm mig, min käre helige Viktorin, som kanske känner båda sidorna av människosläktet, den jungfruliga och den befläckade.

Franz Menar du att du avsiktligt fick honom på fall?

Eufemia (kommer fram och omfamnar honom förföriskt) Min vän, det finns ingen man som en kvinna inte kan få på fall om hon vill det. Kvinnans vilja står alltid över mannens, och mannen måste alltid ödmjuka sig inför den. Det är det enda en man alltid måste ge upp inför. Det enda som en man kan skydda sig genom däremot är att själv gå in i den kvinnliga mentaliteten. Då kan han förstå kvinnorna genom att bli som dem i själen. Sådana män är de farligaste, ty inte ens en kvinna vet någonsin var hon har honom. Du är inte sådan ännu, men du kan bli. Till dess ämnar jag behålla dig.

Franz Men vad var ditt syfte med att förföra honom? Var det inte nog med att få hans fader till din make? Har du andra planer? Har du till exempel någon plan för Aurelia?

Eufemia Ingen alls, ty hon hotar mig inte. Endast kvinnor kan hota mig, och hon är den enda kvinnan här av någon betydelse. Så länge hon lämnar mig i fred lämnar jag henne i fred.

Franz Och baronen och hans son? Tänker du offra dem för dig, eller tänker du skona dem?

Eufemia Jag bryr mig inte om dem så länge jag har dig. Du tillfredsställer mig både kroppsligen och själsligen, då din själ är lika intressant som din kropp. Jag behöver dig i sängen, och min ambition är att närmare utforska din själ, då jag inte känner den tillräckligt ännu.

Du förstår, jag har tillvunnit mig en ovanlig psykisk makt över allt och alla som jag har omkring mig. Sådant faller sig lättare för en kvinna än för en man. Det krävs ingenting mindre än att man, utom den odefinierbara och oemotståndliga tjusning som naturen kan begåva en kvinnas yttre med, även är utrustad med den högre egenskap som sätter en i stånd att efter behag manövrera denna yttre tjuskraft med en välutbildad intelligens. Genom att stiga ut ur sig själv får man möjlighet att betrakta det egna jaget från en annan ståndpunkt, och man förvandlas då själv till ett smidigt medel, som fogar sig efter en högre vilja för att tjäna det syfte som man har ställt upp för sig som det högsta man vill nå i detta livet.

Finns det en högre uppgift än att behärska livet i livet självt, att liksom trollbinda alla dessa former och rika njutningsmöjligheter efter det godtycke som ensamt tillkommer härskaren?

Du, Viktorin, har alltid hört till de få vilka helt har förstått mig, även du har intagit en ståndpunkt över det egna jaget, och det var därför jag inte försummade att upphöja dig till min kungliga gemål och dela tronen i mitt rike. Att vi skulle hålla vårt förhållande hemligt endast ökade tjusningen i det samma. Att vi till det yttre lever åtskilda bidrar bara till att ge större spelrum åt vår fantasi och uppfinningsförmåga, så att vi med fullt berättigat godtycke kan sätta oss över det vulgära vardagslivets underordnade detaljer med hela den tarvliga ytlighetsvärlden.

Är inte vårt vågstycke att leva här tillsammans mitt i mitt falska äktenskap en i högre mening förintande triumf över konventionell inskränkthet? Till och med när jag tänker på din helt förändrade personlighet, som inte bara beror på kläderna och din skickliga maskering, är det som om jag såg hur själen underkastat sig den härskande och ledande idén och utstrålade en underbar kraft, vilken förändrar till och med det kroppsliga yttre, så att detta ter sig just så som vår ursprungliga plan kräver.

Hur djupt jag med denna åsikt om tingen föraktar all konventionell bundenhet är du väl förtrogen med. Baronerna har för mig blivit ett till djupaste leda motbjudande verktyg, som jag bara begagnat så länge jag behövde det, så att jag nu kan slänga det ifrån mig. Reinhold är för inskränkt för att jag skulle ägna honom något intresse. Aurelia är ett snällt och fogligt barn, fromt som ett lamm. Skulle vi behöva slakta henne skulle hon helt beskedligt självmant gå in under kniven. Den enda vi på allvar måste ta under behandling är Hermogenes.

Franz Hotar han oss?

Eufemia Bara som oberäknelig naturkraft. Hans obalans gör att vi aldrig kan ana vad han skall ta sig till. Hans totala labilitet gör honom till en latent fara för vår säkerhet. Vi måste få iväg honom till klostret.

Franz Och om han inte vill och om klostret inte vill ta emot honom och det knäcker faderns hjärta?

Eufemia Vad är du här för om inte för att underlätta vägen för honom till klostret? Du har ju inflytande där och kommer därifrån. Annars skulle du inte vara utklädd. Men se, där kommer nu baronen. Låt oss verka vara engagerade i ett fromt samtal.

baronen Min vän vår helige broder, jag har en vädjan till er.

Eufemia Min make, jag är så tacksam över hans ankomst hit. Han leder mig bort från alla mina bekymmer och frestelser och för mig närmare familjen med sin trygga övertygelse om att vi nog skall få Hermogenes att åter få sitt vett till fånga och komma i balans.

baronen Det är jag till fullo övertygad om, och jag tackar, ers högvördighet, att ni har så gott inflytande på min Eufemia, som brukade ligga vaken av oro för vår Hermogenes. Men jag vänder mig till er nu angående Aurelia. Jag önskar att ni blir hennes privata biktfar, så att även hon kan tröstas och botas från sin vanda över sin broder.

Franz Er önskan är min befallning och glädje att infria den.

baronen Det är vi tacksamma för och i synnerhet Aurelia.

Franz Jag skall omedelbart ta mig an henne.

baronen Då lämnar jag er igen att fortsätta med er framgångsrika hugsvalelse av min hustru. (*går*)

Eufemia Du ser vilket får han är. Han ser ingenting, anar ingenting och fattar ingenting.

Franz Låt oss ändå träda vår farliga väg med försiktighet.

Eufemia Det är ytterligare en seger för oss att du får bli intim med Aurelia. Det kan gynna våra planer.

Franz Hur då?

Eufemia Jag vet nog att du gärna tar hand om henne. För mig får du gärna förföra henne. Gör det, och så ger vi Hermogenes skulden. Ingen kan misstänka dig för någonting, men Hermogenes med sin sorgliga uppsyn av martyr och offer och i obalans dessutom kan man lätt pådyvla vilka hemliga brott som helst.

Franz Aurelia är en ren och fager knoppande blomma som jag inte vill knäcka i förtid.

Eufemia Prat! Fagra blommor är till för att plockas! De måste ju vissna ändå! Bättre då att de vissnar så att det gagnar någon än att de bara vissnar bort till ingen nytta.

Franz Lämna mig åt Aurelia. Jag behöver inte din hjälp med henne.

Eufemia Som du vill. Bara jag får gjuta krokodiltårar vid hennes begravning är jag nöjd. (*går*)

Franz (ensam) Hon är brottslig och njuter av det. Jag kan inte ha henne som min partner. Det blir jag som får manipulera henne vart jag vill och avlägga henne vid behov. Hon äcklar mig lika mycket som hon skryter över sin övermodiga brottslighet. Risken är att Aurelia står under sin brors inflytande, vars skygghet för mig hon delar, så min främsta uppgift för hennes del blir att försöka få henne att fatta förtroende för mig, hur nu det ska gå till. Nåväl, här blir mycket att göra i detta intriganta hov.

Reinhold (inkommer) Där är du, broder. Vet du om vad som pågår?

Franz Vad tänker du på?

Reinhold I stället för att förskingras verkar nu stormmolnen samla sig.

Franz Vad har hänt?

Reinhold Hermogenes sprider onda rykten om dig.

Franz Vad säger han?

Reinhold Naturligtvis är det ingen som tar honom på allvar, då de är så överdrivna och han alldeles tydligt närmar sig en kris, men de sprider en förstämning.

Franz Berätta.

Reinhold Han påstår, att med dig har Den Onde själv anlant till slottet, som inte kommer att lämna det förrän han spridit död och fasa omkring sig.

Franz Stackars Hermogenes.

Reinhold Men det är inte det värsta. Han påstår att du är ute efter att förföra Aurelia. Säg mig ärligt: ligger det den minsta gnutta sanning i det? Jag vet att Aurelia är den vackraste jungfru som kanske alls existerar, och vi älskar henne alla, men hennes renhet är absolut och måste så förbli.

Franz Naturligtvis.

Reinhold Så du har inte förbrutit dig mot henne?

Franz Som du säger: vi älskar henne alla, och även jag. Hon har blivit rädd för mig och håller sig därför på sitt rum för att undvika min undervisning, och det gör hon kanske klokt i, för därmed undviker hon också Hermogenes och dennes tilltagande raseri.

Reinhold Precis min mening. Men baronen är oroad och skulle vara tacksam för en dementi av alla rykten.

Franz Naturligtvis har han den direkt. Det är lätt att hänföra allt vad Hermogenes säger under diagnosen otillräknelighet.

Reinhold Tyvärr är det så. Jag beklagar familjens indisposition. Det hade kunnat vara bättre, och ni råkade anlända hit i ett mycket olämpligt ögonblick. Jag hoppas ni har överseende, förståelse och förlåtelse nog att kunna härda ut med det outhärdliga.

Franz Vad säger baronessan?

Reinhold Hon tar allting med en klackspark, som om hon struntade i både Hermogenes och Aurelia, vilket oss emellan sagt hon faktiskt gör.

Franz Tack, Reinhold, för ditt förtroende.

Reinhold Här kommer baronessan nu. Jag överlämnar dig åt henne. (*går när baronessan kommer*) Ursäkta mig, fru baronessa, men jag förmodar att ni vill tala med vår helige broder i förtroende. (*går*)

Eufemia Han är oss på spåren.

Franz Vem?

Eufemia Baronen. Hermogenes viskar i hans öron. Vi måste göra oss av med honom.

Franz Vem?

Eufemia Baronen. Han står oss i vägen.

Franz Det är lika bra jag gör saken klar från början, Eufemia. Jag kan aldrig bli din medbrottsling i något brott.

Eufemia Hur understår du dig? Det var ju överenskommet! Vi skulle göra oss av med baronen och Hermogenes! Nu lutar baronen åt Hermogenes och lyssnar till honom, varför vi måste göra oss av med dem båda två!

Franz Gör vad du vill. Jag gör ingenting.

Eufemia Sviker du mig?

Franz Nej, jag sviker din brottslighet.

Eufemia Det kan du inte göra, efter allt vad vi har gjort tillsammans. Du var min medbrottsling från början, men vårt enda brott var kärleken, som ursäktar och rättfärdigar allt.

Franz Även överlagt mord?

Eufemia Ja, på envar som står i vägen för vår kärlek!

Franz Eufemia, du är galnare än Hermogenes.

Eufemia Nu är det du som är galen. Du får inte svika nu, Viktorin. Om du gör det är du en föraktlig kruka och inte längre en man!

Franz Du tycks inte ha förstått, Eufemia. Jag är inte Viktorin. Jag råkar likna honom, men han ligger död på ravinens botten, dit han föll genom egen brist på försiktighet. Hans betjänt kände igen mig som honom, vilket gjorde mig medveten om vår likhet, men jag är inte han. Jag är verkligen den som alla andra här i slottet har trott mig vara: bara en predikomunk från klostret.

Eufemia (*vild först, men hämtar sig*) Kom till mig om en stund, så får vi prata igenom situationen. Jag tror vi alla här på slottet just nu tenderar att gå litet till överdrift. (*går*)

Franz (*ensam*) Dina intriger, Eufemia, är ingenting för mig, och något säger mig att din artiga inbjudan bara är till döden. Jag är inte så dum att jag litar på samma falska kvinna två gånger.

Hermogenes (kommer in, förryckt) Där är han, förföraren, förgöraren! Du ville förgripa dig på min syster! Du är vår styvmors medbrottsling! Hon vill göra slut på oss alla, och du är hennes instrument!

Franz Hermogenes! Dra inga förhastade slutsatser, för Guds och för din egen skull!

Hermogenes Allt vad du är är bara falskhet! Du har Djävulen själv i bagaget! Har jag inte sett dig skåpsupa kanske? Har jag inte sett vilka lömska blickar du kastat på min syster? Har jag inte sett hur vår falska styvmor och du möts i lönndom för att göra vad som helst i lönndom och smida era onda intriger mot vår familj? Alla har låtit sig luras av dig utom jag, som genomskådade dig från början! Jag må kallas besatt, men jag ser klarare än alla andra! Om jag är från vettet, så är själva vettet blint! (*drar blankt och angriper honom*)

Franz Hermogenes! Nej! (*i striden lyckas Franz avvärja Hermogenes, men den vassa kniven tränger in i Hermogenes. Denne faller ymnigt blödande ur ett banesår.*) Nej! Hermogenes! Detta var det sista jag ville! Nu är allting förstört! (*skyndar ut. Reinhold kommer in med baronen.*)

Reinhold Jag hörde vilda skrik från den rasande Hermogenes.

baronen Där ligger han. Och badande i sitt eget blod.

Reinhold (undersöker honom snabbt) Och inte bara skadad, utan död.

baronen Nej!

Reinhold Jag är rädd för att det inte är mer att göra.

baronen Min ende son! Men hur kan det ha gått till?

Reinhold Han är dödad med sitt eget vapen. Jag är rädd, min vän, att den troligaste förklaringen är att Hermogenes i sin labilitet angripit vår helige gäst, som tvingats försvara sig, med denna tragiska utgång.

baronen Nej! Min ende son!

Reinhold (omfamnar honom) Min vän, vi deltar alla i denna totala tragedi. (*tröstar baronen som gråter alldeles ifrån sig*)

en röst (utanför) Däraktiga stackare, ni är fångna i det öde som ni själva flätat ihop som fångstnät för era egna överträdelser! Ha-ha-ha! (*en galnings skratt*)

baronen (vaknar till genast) Mördaren!

Reinhold Det kan inte ha varit vår helige vän.

baronen Efter honom! (*rusar ut efter det galna skrattet, och Reinhold ut efter honom*)

Scen 5. Eufemias kammare.

(*Franz kommer in.*)

Eufemia Så du kom ändå, min helige älskare.

Franz Det är sista gången.

Eufemia Jag måste ha tappat koncepterna en aning där ute. Låt oss omgruppera oss.

Franz Det behövs verkligen, Eufemia, ty din styvson ligger mördad där ute.

Eufemia Har du mördat honom?

Franz Han angrep mig. Jag måste försvara mig. Hans egen dolk fann hans hjärta.

Eufemia Olyckshändelse eller mord?

Franz Olyckshändelse.

Eufemia Låt oss dricka för det och ta det lugnt. Då är vi inte skyldiga till hans död.

Franz Du är dock skyldig till att ha velat den.

Eufemia Tankar är aldrig skyldiga, då de aldrig kan bevisas leda till vad som händer i verkligheten.

Franz Om det inte är bäraren av de brottsliga tankarna som själv begår brottet.

Eufemia Vilket inte hänt i detta fall.

Franz Jag känner ansvar.

Eufemia Det är din sak i så fall. Drink nu.

rösten (*utanför*) Dåraktiga stackare, ni är fångna i det öde som ni själva flätat ihop som fångstnät för era egna överträdelser! Ha-ha-ha!

Eufemia (*skrämd, vänder sig mot fönstret*) Vem var det?

Franz (*passar på när hon inte ser det att byta glaset*) En galning.

Eufemia Det var inte Hermogenes, och det var inte du. Vem var det då? Rösten lät så kusligt bekant.

Franz Kanske en gast.

Eufemia Skämta inte. Det var kusligt. Drick nu. (*för själv det andra glaset till sina läppar*)

Franz För vår oskuld.

Eufemia För vår oskuld.

(*De dricker.*)

Franz Jag skall gå ut och ta reda på vem det var.

Eufemia Gör det. Jag är kvar när du kommer tillbaka.

Franz (*avses, när han går*) Det var troligen din sista lögn i detta livet. (*försvinner*)

Eufemia (*bleknar, känner en förfärlig kyla, betraktar skräckslagen glaset, tappar det, tar sig om hjärtat*) Min älskare! Vad har du gjort! (*segnar ner i fullkomlig fasa*)

Scen 6. Som scen 4.

(*Franz kommer inrusande. Mitt i salen ligger den förblödande Hermogenes.*)

Franz Hermogenes! Har ingen tagit hand om dig?

Hermogenes (*döende*) Förbannade mördare!

Franz Det var du som försökte döda mig! Jag ville aldrig din död! Din egen klinga trängde in i ditt bröst utan att någon ville det!

Hermogenes Jag menar inte dig, din skenheliga bedragare! Jag menar den andre, min styvmors älskare.

Franz Vem var det om inte jag?

(*Viktorin kommer in genom porten, blödande och sönderskuren.*)

Viktorin Jag är rädd att han menar mig, och att jag lever fortfarande, min käre dubbelgångare.

Franz (*förfärad*) Viktorin! Det är du! Du lever!

Viktorin I motsats till alla andra. Jag kan inte hjälpa baronessan längre. Hon är körd. De är efter både dig och mig. Vi måste fly innan de fattar att vi är två. Kom. Jag vet en hemlig utväg.

Franz Jag ville inte din död, lika litet som jag ville någon annans!

Viktorin Tror du inte jag vet det? Det är inte ditt fel att vi liknar varandra, och inte mitt heller. Skynda!

Franz Tänk att du överlevde!

Viktorin Tänk inte på det nu! Kom! (*drar med sig Franz ut*)

Hermogenes (*döende som förut*) Förbannade mördare!

(*baronen och Reinhold kommer tillbaka*)

baronen De kom undan.

Reinhold (*ser Hermogenes*) Han lever ännu! Han har vaknat!

baronen (*skyndar fram*) Min son! Ännu finns det hopp! Du lever!

Hermogenes Nej, far, jag dör, och det var mitt eget fel. Jag trodde min mors älskarinna och munken var en och samma man, men de var två olika. Förlåt mig, far, men jag måste dö, och det är mitt eget fel.

baronen Min son! Vad menar du? Vem var min gemåls älskarinna?

Hermogenes Den där... (*dör*)

baronen Han fick det inte sagt!

Reinhold Jag är rädd att det är på riktigt den här gången.

en tjänare (inkommer med dyster blick)

Reinhold Vad är det?

tjänaren Jag kommer från baronessan. Jag är rädd att hon är död.
baronen Död? Hur?
tjänaren Hon verkar ha förgiftat sig själv.
baronen Varför drabbar oss alla dessa olyckor? Och nu får vi aldrig veta svaret!
Reinhold Sansa dig, min vän. Ännu lever din dotter, och vi måste ta hand om henne och trösta henne.
baronen (till tjänaren) Och munken? Är han kvar?
tjänaren Nej, ers nåd. Han har gett sig iväg.
Reinhold Inte så konstigt. Han trodde väl att vi jagade honom.
baronen Då var han ändå oskyldig, och vi vet inte vem som var skyldig. Värre kan det inte bli.
Reinhold Låt oss nu först begrava de döda och sedan ta hand om de få levande som finns kvar.
baronen Detta är en outhärdlig tragedi!
Reinhold Men vi måste uthärda den, ty vi lever.
baronen För mig till baronessans rum. Ta med liket av min son, och låt dem få en gemensam begravning, båda lika oskyldiga till sin egen undergång.
Reinhold Tror du det?
baronen Det är uppenbart att ingen av dem egentligen visste vad som hände, medan båda blev offer för sina egna förhastade slutsatser.
Reinhold Du kanske har rätt.
baronen Kom, Reinhold. Nu kan bara du trösta mig, medan det åligger oss det omöjliga värvet att trösta min dotter, den sista överlevande av mitt hus.
Reinhold Kom, broder. (*tar hand om honom, och de går ut efter liket, som bärs ut på bår.*)

Akt III scen 1. Krogen i värdshuset.
 Fyra gäster vid disken och värden i baren.

gäst 1 Jag säger er, att det är skumma saker på gång, och vi är inte klara med dem än!
 2 Vad hände egentligen där borta på slottet?
 3 Det är det väl ingen egentligen som vet. Varje ny version är olik alla andra.
 4 Jag vet precis vad som hände.
alla (de andra) Berätta!
 4 Baronessan var kåt. Hon ville ha den unge baronen för att komma åt familjens förmögenhet, men han ville inte ha henne. Då tog hon den gamle baronen i stället. När hon väl var gift och säkrad förförde hon den unge baronen ändå, och det fördärvade honom. Hon hade väl fördärvat hela familjen om inte den där munken kommit emellan.
 2 Vad var det för en munk egentligen?
 4 Det var en kåt munk som alla andra, så hon tog honom till älskare också. Somliga menar att det var en förklädd greve, men den förklädda greven var en annan älskare som hon hade. Naturligtvis gick det hela över styr. Man kan inte ha två älskare och en äkta man samtidigt. Det säger ju sig självt. Det måste gå åt fanders. Så av misstag, när hon tänkte förgifta någon av dem, råkade hon själv ut för giftet och dog, samtidigt som den unge baronen föll för någon av hennes älskare.
 2 Det är just det som är frågan. Vem dödade egentligen baronen?
 3 Vilken av dem? Båda är döda.
 4 Ja, den gamle baronen är död av sorg. Kvar finns bara unga Aurelia, och hon har gått i kloster.
 2 Då är det alltså förkyllt för hela familjen.
 3 Om det är! (*Franz kommer in.*)
 1(*mera dämpat*) Jag tror vi just fått sällskap av den förklädde munken.

2 Han kommer hit och dricker varje dag. Är det verkligen han?
3 Det sägs att han har ett hemligt ärende till Rom. Därför har ingen vågat arrestera honom.
4 Varför dräller han här då?
1 Fråga honom!
4 Hrm! Välkommen, broder! Vem är du?
Franz (*har just fått ett glas*) Jag önskar jag visste.
2 Menar du att du inte vet?
Franz Jag är inte så säker.
1 Vad vet du om skandalerna på det beryktade slottet?
Franz Inte mer än alla andra, som knappast vet någonting.
(*Konstnären kommer in med sin tavla.*)
Franz (*upprörd*) Det är han!
2 Vad menar du med, att det är han?
Franz Konstnären!
3 Ja, det vet vi väl att han är konstnär.
Franz Från "Den heliga linden"!
2 Du är ju kollrig. Vad är det för en helig lind du dillar om?
Franz Vallfartsorten "Den heliga linden"! Jag har mina enda lyckliga barndomsminnen därifrån!
4 Jag vet vad det är för ett ställe. Då är du i alla fall härifrån trakten.
3 Du påstås ha något ärende till Rom. Varför ger du dig aldrig iväg dit?
2 Det sägs att du var den förklädde munken på slottet som utlöste alla skandalerna. Är det sant?
Franz Jag beklagar, bröder, men jag vet inte och fattar inte mer än ni. Ni får ursäkt mig, men jag måste få tala med konstnären. (*till konstnären*) – Känner ni mig?
konstnären Vi har setts förut.
Franz Ja, jag känner igen er. Ni ser på mig som om ni visste mer om mig än jag själv. Vem är ni?
konstnären En konstnär. Vad vill ni mig?
Franz Jag vill veta vem jag är.
konstnären Ta reda på det då.
Franz Hur kan jag göra det utom genom er?
konstnären Genom ert öde. Det är därför man lever, för att lära sig något nytt av sitt öde.
Franz Så ni vet inte vem jag är?
konstnären Hur skulle jag kunna veta det? Ni vet det ju inte själv!
Franz Det var ni som fick mig att tappa fattningen som predikant i kyrkan.
konstnären Jag gjorde ingenting.
Franz Ni såg på mig.
konstnären Skulle jag inte ha gjort det för att ni predikade?
Franz Ni såg rätt igenom mig och kände igen mig.
konstnären Jag har en målares ögon. Jag måste kunna iakttaga. Om ni känner igen mig kanske ni också känner igen den här. (*visar plötsligt en tavla*)
Franz (*förfärad*) Det är hon! Den heliga Rosalia! Aurelia! Hon själv!
konstnären Ja, det föreställer mycket riktigt den heliga Rosalia, och jag har använt Aurelia som modell. Kuriöst sammanträffande.
Franz Jag måste få tala mera med er.
konstnären Om vad då? Om ert liv som rucklare och misslyckat helgon? Om ert liv som supig kapuzinermunk och taskspelande predikant? Om ert liv som falsk biktfar och biktstolsförförare?
Franz Ni vet allt om mig!

konstnären Nej, jag bara observerar. Varför lämnade ni klostret? Där kunde ni åtminstone hålla er bakom lås och bom.

Franz Jag var inte kristen tillräckligt. Priorn körde ut mig.

konstnären Var glad för det. Hela kristendomen är ett falsarium, ett bedrägeri byggt på ett missförstånd, en opportunistisk kreation konstruerad av Paulus, som var jude och judehatare och förföljde de kristna, för att hämnas på hela mänskligheten.

Franz Fanns då inte Jesus i verkligheten? Var han inte Messias och Kristus? Dog han inte för världen och mänskligheten och dess synder för att frälsa oss dödliga från fördärvet? Uppstod han inte från de döda?

konstnären Läs Bibeln, gosse. Alla evangelierna motsäger varandra. Varje evangelist, och de var många fler än fyra, hade sin egen version av saken. Ingen förstod Jesus utom möjligen Judas, som förrådde honom kanske i en annan avsikt än vad som blev resultatet. Många utgav sig för att vara Messias, och han var en av dem och kanske den som kom närmast. Nej, han dog inte på korset. Han överlevde. Läs kapitlet i Johannes om hans blödande döda kropp. Ingen död kropp blöder. I en död kropp stelnar blodet. Det vet minsta småbarn. Alltså överlevde han och räddades till livet. Det var hans enda uppståndelse. Han fördes bort när man skrämt bort vakterna så att hans egna bröder bland esséerna kunde återföra honom till livet. Alltsammans var en ploj. Han trodde han kunde göra sig till Messias och tog därför på sig rollen, som en skådespelare, och genomförde den med korsfästelse och allt. Men lyckades han frälsa mänskligheten? Nej, vi är lika fördärvade ändå.

Franz Var det så enkelt?

konstnären Vad menar du? Tror du det var enkelt att genomföra?

Franz Bara ett skådespel för syns skull, för hans egna messianska fåfängas skull?

konstnären Det enda gudomliga med honom var att han var en gudabenådad exhibitionist. En hel världskyrka har följt hans exempel och frossar i att exponera hans masochistiska korsfästelse. Du får ursäkta mig, men jag måste vidare. Jag har en del tavlor att måla för hans kyrka. Även jag, som en stor del av kristenheten, lever på resultatet av hans livsverk. *(bryter upp)*

Franz (matt) Tack för samtalet.

2 Vem var han? En annan polare med näsa för skandaler?

Franz Han vet vem jag är, och jag vet det inte själv.

1 Säg som det är. Det var du som förförde baronessan och mördade den unge baronen.

Franz Nej, hon förförde oss båda. Jag blev lika mycket offer för henne som han men hade olyckan att komma undan med livet, medan hennes älskare var en annan.

2 Men du dödade henne, inte sant?

Franz Nej, hon försökte döda mig. Hon levde när jag smet från henne. *(sveper sitt sista glas och skyndar ut därifrån)*

2 *(till de andra)* Vad tror ni om detta?

3 Det är som jag sade. Ingen blir klok på vad som egentligen hände.

4 Den där konstnären visste kanske något.

värden Ja. Det var väl därför han sprang efter honom. *(fyller på deras glas. De fortsätter som vanligt.)*

Scen 2. Natten.

Franz (till sängs) Ljuvt det är att sova, och vilan hugsvalar och läker alla sår i kropp och själ. Varför känner jag mig ändå så skrädd, så spänd i varje fiber, så orolig intill den mest outhärdliga panikångest, och varför är jag kallsvettig utan orsak? Ändå är jag inte sjuk, men det känns som om en hemsökelse var omedelbart förestående. Jag

försöker sluta ögonen, men de tvingar mig till öppning på vid gavel av sig själva, som om jag hade något oerhört att vänta...

munken (som Franz dubbelgångare, klädd som Franz i munkdräkt, mörk och tyst, öppnar ljudlöst dörren och smyger in, kastar en blick mot sängen för att försäkra sig om att Franz sover, börjar rota igenom hans bagage, finner flaskan, öppnar den och börjar girigt dricka ur den. Franz rör på sig.)

munken (hejdar sig) Är du vaken, broder? Låt mig icke störa. Det är inte du som är galen då du ser dig själv i min gestalt. Jag behöver bara ditt djävulselixir, då bara det kan hålla mig vid liv. Även jag har rätt att leva, hur ovärdig jag än är som din dubbelgångare.

Franz (slagen av fasa) Vem är du?

munken Det vill du inte veta. Jag är den du var och din egen mördare. Jag är den som förföljer dig och tar på sig alla dina brott. Du mördade inte baronessan Eufemia och den själssjuka Hermogenes eller den förryckte greven Viktorin. De lever ännu och skall alltid förfölja dig genom mig.

Franz (än mera förskräckt) Vem är du?

munken Den som du icke kan förneka att existerar fastän jag bara är din onda genius och ditt främsta hjärnsjöke, din egen osaliga ande.

Franz Försvinn!

munken Nej, jag försvinner aldrig så länge du fortsätter att åkalla mig. Jag är din i nöd och lust och hela vägen från livet till döden.

Franz (rusar upp och tänder en lampa, varvid munken försvinner)

Vem var det? En levande varelse eller en död? En dröm eller en outrannsaklig verklighet? Om han var verklig kommer han tillbaka. (*kollar flaskan*) Nästan tömd. Då var han verkligen här. En galning på fri fot? Vårdshusvärden får förklara saken i morgon. Men han såg ut precis som jag. Bara det inte var jag själv och jag sålunda håller på att bli galen. (*går tillbaka till sängs*) Vem kan sova efter en sådan natt? Vem kan efter en sådan syn såsom i en spegel någonsin sova mera? (*släcker lampan och försöker oroligt somna in.*)

Scen 3. Frukosten.

värden Nå, min vän, hur har ni sovit?

Franz Illa.

värden Jaså?

Franz Jag hade en av dessa fruktansvärda mardrömmar som inte går att skilja från verkligheten. Den var alltför realistisk för att inte vara sann och alltför ohygglig för att kunna vara sann.

värden Vad hände?

Franz Jag fick en nattlig besökare, en kapuciner munk i svart kåpa, som dolde hans ansikte.

värden Vad gjorde han?

Franz Han började rota igenom mitt bagage, som om han var säker på att vad han letade efter måste finnas där.

värden Fann han det?

Franz Han fann en liten fältflaska, som jag har med mig.

värden Med vin?

Franz Hur visste ni det?

värden Fortsätt.

Franz Han öppnade den och drack av innehållet begärligt, som om det var just det han hade letat efter, men då, när han entusiastiskt med hysterisk glädje drack som en uttörstad drinkare, föll månljuset på hans ansikte, som jag inte kunnat

urskilja tidigare, och då blev jag alldeles stel och kallsvettig av fasa, ty det var ett ansikte jag kände igen.

värden Kände ni honom?

Franz (med obeskrivlig fasa) Det var jag själv.

värden (ser ner, lugnande) Det var då tur att det bara var en dröm.

Franz Var det det? Jag steg upp och tände ett ljus, då försvann han, men flaskan låg framme, och det var inte mycket kvar i den.

värden Hade ni själv gått i sömnen och druckit?

Franz Jag vet inte. Jag har inte tänkt på den möjligheten. Tänk om det var så enkelt?

munken (kommer in, flinar när han ser Franz) Hi-hi, min vän! Har du vaknat nu? Har du sluppit din mardröm?

Franz (förfärad) Så kommer mardrömmen levande igen mitt på ljusa dagen!

värden (förvånad) Var det han?

Franz Ja, det var han.

munken Har du mera dricka kvar åt mig i kruset? Det var en välsignelse att åter få känna sig levande igen.

värden Med all respekt, broder, men din helighet borde avhålla dig från att tulla våra gästers flaskor.

munken (plötsligt rasande) Du kan dra åt helvete med all förbannad helighet i världen! Det var den som från början förstörde mitt liv!

värden Hädelser rimmar illa med din heliga ordensdräkt.

munken Och tala inte så nedlåtande till mig, som om jag var en patient, utan håll käften! Har du glömt din underordnade ställning mot min börd och titel?

värden Vet din plats, din usla hund! Om vi inte räddat livet på dig vore du död!

munken Det värsta du kan göra är att pådyvla mig någon tacksamhetsskuld. Vad har jag att vara tacksam för? Mitt liv som hund, galning och vilddjur?

värden Du har bara dig själv att skylla.

munken Skål för det då, din odrägliga skitstövel! (*slungar ett vinkrus mot honom, som missar och går sönder*)

värden Nog nu! Tillbaka till tornet med dig, eller jag kallar på drängarna! Vill du bli inlåst igen och satt i tvångströja i spännbälten?

munken Dra åt helvete! (*flyr*)

Franz Vem var det?

värden En stackars fallen munk. Vi fann honom från sina sinnen i vildmarken, där han levde som ett vilddjur. Han var knappt igenkännlig som en människa. Vi lyckades få honom mänsklig igen efter många om och men.

Franz Vem var han ursprungligen?

värden Vi tror att han var den legendariske predikant i vårt stora moderkloster, som blev så berömd att han nästan åstadkom en helt ny väckelse i hela landet, när han hemföll åt högmod och sökte extra näring och inspiration därtill i flaskan, vilket missbruk till slut hotade honom till förståndet, varvid han försvann från klostret, tills vi hittade honom i vildmarken.

Franz Gör han fortfarande anspråk på att vara munk?

värden Han är en multipersonlighet och skiftar hamn som en kameleont. Ibland är han fullständigt förtroendeingivande som munk, det är som sådan vi helst ser honom, ibland inbillar han sig att han är greve och blir odräglig, och emellanåt blir han rasande som galning och alkoholist igen. Han byter hela tiden men lyckas alltid komma till rätta igen.

Franz (förundrad, för sig själv) Kan det vara greve Viktorin?

värden Vad sade du?

Franz Ingenting. Här föreligger ett mysterium, och jag skall gärna hjälpa er försöka lösa det.

värden Inte för oss. Jag har fått nog av saken. Jag kan inte ta risken att han får nya raserianfall här i mitt hem. Mina drängar får föra honom till anstalten i morgon. *(en dräng kommer in)* Har ni sett till vår helige broder?

drängen Ja. Han har gått till sitt torn och sitter där tyst och snäll.

värden Ta Tomas med dig och bind honom säkert och för honom med er till sinnessjukhuset i morgon. Jag kan inte ta fler risker med honom.

drängen Det borde ni ha gjort för länge sen.

värden Jag vet. Passa på nu medan han är lugn. *(Drängen går.)*

Franz Är han då verkligen ett hopplöst fall?

värden Och blir bara hopplösare. Vem kan stoppa en lavin i rullning utom dess eget fall, när den når botten?

(en grupp gendarmer gör entré)

Mina herrar, vem söker ni?

gendarm Vi söker en förlupen munk.

värden Vem kan det vara?

gendarm Det bör väl ni veta som inhyser honom.

värden Vad har han gjort?

gendarm Det är det vi är här för att ta reda på.

värden Men vem är det?

gendarm Den frågan ställer vi er. Vem har ni hos er? *(till Franz)* Vem är ni?

värden Bara en gäst.

gendarmen Har ni bara en gäst?

värden Ja, utom den stackars dåren, som åker in bakom lås och bom i morgon. Honom känner ni redan.

gendarmen Vi är inte ute efter dårar. Vi är ute efter mördare.

värden Då tror jag knappast vi kan stå till tjänst med något.

gendarmen Vi har hört underliga rykten om att den vi söker vistas här, *(till Franz)* och vi tror att det är ni.

Franz Vem tror ni att jag är?

gendarmen Mördaren av en viss ung baron vid namn Hermogenes. Säger det er något?

Franz Vad skulle det säga mig?

gendarmen Att besvara en fråga med en fråga måste verka misstänkt, min herre. Förklara er!

Franz Vad finns det att förklara?

gendarmen Allt. Känner ni den här damen? *(ger tecken, och Aurelia visas in.)*

Aurelia (mycket upprörd genast) Det är han! *(svimmar)*

gendarmen Hon har känt igen honom. Saken är klar. Arrestera honom.

Franz (reser sig) Jag sätter mig inte till motvärn. Jag skall gärna förklara vad jag kan förklara.

gendarmen Ni känner således denna dam?

Franz Det kan jag inte förneka.

gendarmen Då är ni under arrest. Om ni är oskyldig har ni ingenting att frukta, men vi måste ta er under förhör. Det beror helt på er hur lång tid det kan ta.

Franz Jag har ingenting att förlora. Jag står helt till er tjänst.

gendarmen Då har ni ingenting att frukta, så länge ni samarbetar och inte har något att dölja.

Franz Jag har ingenting att dölja.

värden (reser sig för att ta farväl av Franz) Jag beklagar detta obehag. Jag hoppas det inte kommer att ta lång tid.

Franz Var inte orolig, min vän. Jag är van vid obehag.

(Gendarmerna för ut honom. Några återbördar Aurelia till livet, och hon kvicknar långsamt till och eskorteras ut även hon men långt efter Franz, som hon slipper se mera.)

värden Skulle han verkligen vara en brottslig förövare? Jag har svårt för att tro det. Nej, det måste vara något missförstånd.

Scen 4. Förhöret.

gendarmen Så ni menar att ni dödade honom i självförsvar?

Franz Ja.

gendarmen Enligt andra vittnen dog han i försvaret av sin syster.

Franz Jag ville hans syster ingenting illa. Jag ville inte någon i familjen något ont.

gendarmen Ändå hemsöktes den svårt av två dödsfall samma dag. Vet ni något om baronessan Eufemias död?

Franz Bara att hon blev förgiftad.

gendarmen Vem skulle ha velat förgifta henne och varför?

Franz Jag tror det var en olyckshändelse. Jag tror hon avsåg att förgifta en annan och råkade själv ut för giftet.

gendarmen Varför tror ni det?

Franz För att jag var den som hon önskade förgifta. Jag misstänkte det och bytte ut våra glas.

gendarmen Varför ville hon förgifta er?

Franz Det kan hon tyvärr inte berätta längre. Jag önskar jag visste det själv. Möjligen var hon svartsjuk på mig för att jag älskade Aurelia mer än henne.

gendarmen Ni hade således en affär med henne?

Franz Hon förförde alla. Hon förförde sin styvson efter att hon gift sig med hans fader och hade dessutom en ung greve Viktorin som sin älskare.

gendarmen Hur vet ni allt detta?

Franz Jag var där, och jag var hennes älskare.

gendarmen Den mördades syster Aurelia anklagar er för att ha mördat hennes bror.

Franz Det var i självförsvar och oavsiktligt. Jag ville aldrig döda honom. Han angrep mig.

gendarmen Varför ville han döda er?

Franz Han trodde jag var hans styvmors älskare.

gendarmen Det var ni ju också.

Franz Jag menar den andre. Han trodde jag var greve Viktorin. Vi råkar vara lika varandra.

gendarmen Varför ville han döda greve Viktorin?

Franz Det skulle jag också bra gärna vilja veta, men tyvärr kan han inte berätta om det längre. Både Viktorin och Hermogenes var ganska obalanserade.

gendarmen Och ni var det inte?

Franz Jag var Aurelias biktfar på hennes styvföräldrars anmodan. Kanske Hermogenes trodde jag hade onda anslag mot henne. Han hade paranoida anfäktelser.

gendarmen Hade ni inte onda avsikter mot henne?

Franz Inte värre än att jag var kär i henne, som alla andra. Vem kan inte bli kär i henne?

gendarmen (ser ner) Nåväl, jag medger att hon är en skönhet. Till och med en munk kan bli kär i henne. Är ni fortfarande kär i henne?

Franz Ja.

gendarmen Jag kan inte se att ni skulle ha haft något motiv för att mörda Hermogenes. Jag har hört även från andra att Hermogenes var obalanserad, och om hans styvmor förförde honom är det förstäligt. Vad hände med den andre, den så kallade greve Viktorin?

Franz Det vet jag inte. Jag trodde att han var död.

gendarmen Är han inte det?
 Franz Jag tror inte det.
 gendarmen Ni trodde att han var död, men nu tror ni inte att han är död. Varför trodde ni att han var död, och varför tror ni nu att han inte är det?
 Franz Jag såg honom störta ner i en djup klyfta som man knappast kunde överleva, men en tid senare såg jag honom livs levande om ändock genomblodig. Jag trodde först det var ett spöke.
 gendarmen Men nu tror ni att han överlevde sin säkra död?
 Franz Jag kan inte utesluta den möjligheten.
 gendarmen Det hela verkar vara en ganska förvirrad historia, med svåra passioner och hysteriska inslag, men ni gör inget skyldigt intryck. Vi måste dock utreda saken ytterligare innan vi är klara, och vi ber er ha godheten att overse med att vi måste behålla er här i fängsligt förvar i några dagar till, men vi ska försöka göra det bekvämt för er.
 Franz Det tackar jag för.
 gendarmen (till vakterna) För honom åter till hans cell.
 Franz (innan han går med vakterna) Får jag bara fråga, hur är det med Aurelia?
 gendarmen Hon har hämtat sig efter den svåra chocken av att ha fått återse er, men hon vill inte se er igen, åtminstone inte för närvarande.
 Franz Tack. (låter sig föras ut)
 gendarmen Stackars förlupne munk! Helt i sina känslors våld, och en lekboll för sitt öde och stormiga passioner. Ändå är det ännu mera synd om systemen, som aldrig kan komma över att hennes älskade mördade hennes broder. Hm! *Crimes passionnels* för hela slanten!

Scen 5. Inkquisitionen.

Ett sällskap helt svartklädda munkar i kåpor som döljer även deras ansikten.

1 Har någon något att säga till hans försvar?
 2 Må han själv försvara sig om han kan.
 flera Hör! Hör!
 1 Vad gör vi då om han inte kan försvara sig?
 3 Om han ångrar sig är det inga problem. Då är han välkommen tillbaka.
 1 Och om han inte ångrar sig?
 4 Vi måste ge honom en chans.
 1 Det är därför vi är här.
 2 Saken är klar. Allt beror av honom själv. Antingen är han skyldig eller oskyldig, och antingen ångrar han sig och kommer tillbaka eller inte. Om inte får han själv ta konsekvenserna.
 5 Precis. (Många bröder håller med.)
 1 Visa då in den olycklige.
 (Två bröder går och öppnar en dörr, och Franz hämtas in.)
 Sätt sig, broder Franz. Vet han vad han anklagas för?
 Franz Samma som alla andra anklagar mig för, antar jag, men vad jag inte vet är vad ni har med saken att göra.
 1 Du tillhörde vår orden. Du fick ett förtroendeuppdrag av oss. Du har brutit förtroendet. Det är för oss ditt allvarligaste brott. Anser du dig skyldig eller oskyldig?
 Franz Jag är naturligtvis skyldig till att det gick som det gick, men jag var inte skyldig till de omständigheter som ledde till att det gick som det gick.
 1 Redogör för dessa omständigheter.
 Franz Det är det som är så svårt att göra, då jag inte blivit klok på dem själv.

1 Låt oss ta en sak i sänder. Ej heller dina andra förhörare har blivit klok på vad som verkligen har hänt, och ingen tycks kunna bli det. Hur förhöll det sig med det mord som du tycks vara mest överbevisad om att ha begått, nämligen mordet på den unge baron Hermogenes?

Franz Jag har för gendarmerna förklarat att det var i självförsvar och oavsiktligt, och de har accepterat förklaringen.

1 Baronessan Eufemia?

Franz Det har jag också förklarat för gendarmerna: Hon tog sitt eget liv av misstag när hon försökte mörda mig.

1 Varför försökte hon mörda dig?

Franz För att jag älskade en annan.

1 Älskade hon dig så mycket, att hon hellre ville mörda dig än unna dig en annan älskarinna?

Franz Det verkar så.

1 Alltså älskade du både henne och den andra?

Franz Nej, bara den andra.

1 Och hade du då inte avgivit kyskhetslöfte inför din egen orden?

Franz Jo.

1 Alltså. Här har vi problemet. Du har brutit samtliga löften till din orden. (*till de andra*) Vad är straffet?

flera Uteslutning! Bannlysning! Exkommunicering!

några Ålägg honom bot!

1 Vi är här för att ge dig en chans, broder Franz. Du kan ännu komma tillbaka. Du kan ännu fullborda din mission. Du kan ännu framföra brevet till Rom. Gör det, och allt är som vanligt igen.

Franz Ni menar att ni förlåter mig?

1 Är vi inte till för att förlåta hela mänskligheten vad den än gör? Trots din lastbarhet är du en ärlig man, och du har ingenting att dölja. Din öppenhet räddar dig från inkquisitionen, men du måste göra bot innan vi kan förlåta dig. Fullborda din ålagda mission till Rom.

Franz Är det allt?

1 Ja, det är allt. Din prior vill inte att vi går längre. Endast Gud har rätt att döma en helig klosterbroder, och gör inte Han det så blir han dömd av ödet i stället, ty så fungerar det. Du kan gå. (*ger ett tecken till bröderna som släppte in honom, som visar honom vägen ut. Franz går ut.*)

(*till de övriga*) Tror ni han bättrar sig?

några Aldrig.

1 Tror ni han någonsin kommer till Rom?

några (resignerat) Nej.

1 Nåväl, vi får se. Vi har gett honom en chans, och det är allt vad vi kan göra.
(*Inkquisitionen bryter upp.*)

Scen 6. I fängelset.

Franz ligger på sin brits i en unken cell och vändas.

Franz Ack, när skall dessa mardrömmar någonsin ta slut? Jag vet inte vad jag har gjort, jag vet inte vad som händer med mig, jag vet inte vad allting handlar om, jag förstår inte det öde som leker med mig, och det enda jag vet säkert är att jag fortfarande älskar Aurelia och att jag aldrig kan svika henne och måste gottgöra vad jag brutit mot henne, i synnerhet om hon ännu tror att jag med berätt mod tog livet av hennes bror. (*vrider sig i maror och sömnlöshet*)

Munken (under golvet) Min bror! Hi-hi! Min bror! Släpp ut mig!

Franz (lystrar) Vem kallar på mig?

munken Det är jag! Det är bara jag! Ditt andra jag!

Franz (gastkramad) Varför förföljer du mig? Är du verklig eller bara en annan mardröm? Jag känner dig inte!

munken Du känner mig visst! Jag är ju din egen identitet! Släpp ut mig, så får du träffa mig!

Franz Säg ditt namn!

munken Du känner mig redan! Släpp ut mig, eller så får du aldrig mera träffa Aurelia! Jag kan se till att du förblir instängd här för alltid utan att någon ser dig mera!

Franz (reagerar genast och börjar febrilt hacka i golvet för att släppa fram varelsen)

munken Så ja, broder! Du artar dig! Allt skall bli bra!

(De lyckas rubba en sten, och ett par armar sträcks upp. Franz tar tag i dem, och munken slipper upp.)

Hi-hi! Äntligen får vi träffas igen! *(Munkens bruna kåpa döljer hans ansikte för publiken men inte för Franz.)*

Franz (skräckslagen och gastkramad) Vem är du? Säg att du bara är min ondaste dröm!

munken Hi-Hi! Jag vet varför du mördade Hermogenes!

Franz Jag mördade honom inte!

munken Nej, det var bara din hand och din kniv som gjorde det, och det förlåter dig Aurelia aldrig, för hon såg det! Hi-Hi!

Franz Eländiga avgrundsvarelse, lämna mig i fred!

munken Behövs inte. Det är du som aldrig lämnar dig själv i fred. Jag bara hjälper dig på traven.

Franz Säg vem du är! Vad har du med mig att göra! Vad har du med Aurelia att göra!

munken Allt!

Franz (helt ifrån sig, ursinnig, kan inte behärska sig, drar sin kniv och vill flyga på honom)
Det är du som är mitt livs mördare, din vanvettiga demon!

(Buller hörs, och nycklar rasslar i celldörrens lås.)

munken (störd) Det kommer någon. Göm mig. Täck mig. *(hoppas ner tillbaka i hålet, och Franz drar kvickt tillbaka stenen över det. Konstnären kommer in.)*

Franz Ni!

konstnären Jag hörde att ni var i trångmål.

Franz Ni kommer då i grevens tid. *(lugnar sig)* Men slå er ner. *(sätter sig själv tillbaka på britskanten)* Jag hade just en fasansfull mardröm.

konstnären Jag hörde att ni var i trångmål. Ni hålls inspärrad här utan rätt, men ni kommer inom kort att bli fri.

Franz Det tackar jag för. Är det er förtjänst?

konstnären Frågan är vad ni tänker göra med er frihet. Tänker ni välla nya skandaler och oavsiktliga mord?

Franz Det vet Gud, att det sista jag vill är att skada någon.

konstnären Ändå tycks det vara det enda som era aktiviteter leder till. Vad går det åt er egentligen?

Franz Jag förföljs av en galen munk. Han uppenbarar sig vart jag än reser. Han förekom på slottet där jag tjänstgjorde som biktfar när den unge baronen och hans styvmor gick under där, och när jag kom hit fanns han här. Vet ni vem han är?

konstnären Jag vet inte vad det är för en galen munk ni talar om.

Franz Det vet inte jag heller, men han är lik mig som en förvriden spegelbild, och jag tror att en av hans identiteter är en viss greve Viktorin.

konstnären Driver ni med mig?

Franz Nej, ni driver med mig.

konstnären Inte alls. Finns denna galna munk och denne sagoprins Viktorin i sinnevärlden? De är inte bara frukter av er psykotiska fantasi, som spelar er spratt genom att ni inte kan skilja mellan fantasi och verklighet?

Franz (bedövd, ställd) Jag vet inte.

konstnären Vad vet ni egentligen?

Franz Ingenting! Det är det som är det förfärliga! Jag begriper ingenting av den förryckta verklighet som jag lever i!

konstnären Här nu på här. Jag är trött på att ständigt behöva ingripa i ert liv när ni trasslat till det för er, men jag är åtminstone verklig och vill er bara väl och har ingen del i den förryckta verklighet som ni påstår er lida av, men jag är trött på att ständigt behöva finna er nerhoppad i avgrunder. Det här är sista gången jag hjälper er. Sedan får ni klara er själv.

Franz Vad är er roll i mitt liv? Vad vet ni om mitt öde?

konstnären Ert öde är ert öde och ingen annans. Jag har nog av mitt eget öde. Adjö. Jag hoppas ni aldrig mer behöver se er. (*slår på fängelsedörren, som låses upp igen, och han försvinner ut. Fångvakten står kvar vid öppen dörr.*)

Franz Vad vill ni? Varför går ni inte?

fångvakten Varför går inte *ni*? Det är därför jag står här.

Franz För att släppa ut mig?

fångvakten Varför skulle jag annars stå här vid er öppna celldörr?

Franz (reser sig och går mot dörren) Tack då. (*går ut, möter gendarmen vid utgången*) Är det sant att jag är fri?

gendarmen Vi beklagar misstaget. Vi har kvarhållit er för länge utan rätt. Vi blev övertygade om er oskuld från första början. Om det är något vi kan göra för er?

Franz Vem ordnade min befrielse?

gendarmen Er egen orden, som har bekräftat att ni agerat uteslutande på befallning av er egen orden och att ni faktiskt är på missionsresa till Rom på uppdrag av er prior.

Franz Så konstnären hade ingenting med saken att göra?

gendarmen Vilken konstnär?

Franz Han som släppte ut mig!

gendarmen Ingen har släppt ut er utom vi, ty vi har nycklarna.

Franz (tankfullt) Var han då också bara en dröm? Kanske jag verkligen lever i två världar, där den andra, mitt undermedvetna, ger mig helt andra verklighetsupplevelser än verkligheten?

gendarmen (förstår inte) Ursäkta?

Franz Det var inget. (*går*)

gendarmen (till fångvaktaren) Jag hoppas vi slipper se honom här fler gånger.

fångvakten Hur så?

gendarmen Det tycks vara en sådan man som utan att vilja det själv fungerar som en magnet för kontroverser och komplikationer.

Akt IV scen 1. Vårdshuset.

Franz (vaknar upp i en säng) Var är jag?

värden Ni har varit sjuk, min vän, men nu ska ni se att allt återvänder till det normala.

Franz Jag minns att jag var i fängelse, och att jag alltid hade ohyggliga mardrömmar där. Till slut kom den gamle konstnären och släppte ut mig, och jag minns att jag lämnade fängelset som en fri man. Man sedan minns jag ingenting mer. Vad hände?

värden Knappt hade ni kommit ut i dagsljuset, så tog era umbäranden ut sin rätt. Ni föll sanslös till marken i hjärnfeber. Sedan dess har ni svävat mellan liv och död och mest bara yrat, men krisen verkar nu vara passerad. Hur känner ni er? (lägger handen på hans panna)

Franz Svag men vid klart medvetande. Vad har jag yrat om?

värden Det var som om ni kände att någon ständigt höll ett stryptag om er hals, som om någon ständigt kom och marred er och njöt av att plåga er, ni ville hela tiden skrika men kunde inte, som om ni höll på att kvävas.

Franz Det var min dubbelgångare.

värden Nej, det var er onda genius, som bara existerar i den sjuka delen av er fantasi. Mitt råd är att ni skall hålla er till verkligheten.

Franz Om jag ändå kunde det!

värden Jag tror vi har rätta medlet att kunna binda er till verkligheten. Ni har besök.

Franz Vem är det? Jag känner ingen här i trakten utom er.

värden Hon har hela tiden engagerat sig medan ni varit intagen och med oro förhört sig om er hälsa och ibland suttit hos er. Har ni inte ens märkt henne?

Franz Märkt vem?

värden Hon som ledde till er arrestering. (*visar med en gest mot dörren, och Aurelia träder in*)

Franz Aurelia!

Aurelia Ni känner igen mig!

värden Han känner igen er!

Aurelia (*slår sig ner vid hans sida*) Hur mår ni? Jag har varit så orolig! Det var mitt fel att ni åkte fast! Det var inte meningen att utsätta er för sådana lidanden!

Franz Aurelia, ni måste tro mig. Jag var inte skyldig till er brors död.

Aurelia Jag vet. Polisen har informerat mig om resultatet av undersökningen. Min bror var sinnesförvirrad och angrep er, och ni dödade honom i självförsvar utan att ha den ringaste avsikt därtill.

Franz Om det var någon i världen jag aldrig hade velat döda var det näst efter er er bror.

Aurelia Jag har förlåtit er. Det var ett olycksfall. Jag har kommit över sorgen efter min bror. Min far och min styvmor är döda. Nu har jag bara er i hela världen, och jag älskade er redan som biktfar, även om ni skrämde mig ibland. Men jag är omätligt rik och vill gärna dela med mig av mina håvor.

Franz (*överväldigad*) Menar ni, Aurelia, att ni vill gifta mig med mig?

Aurelia Med er eller med ingen. Jag försökte gå i kloster, men det var för tråkigt. Jag är inte lagd för ett strängt disciplinerat ensidigt liv av bara andliga övningar och arbete. Jag behöver skönhet och frisk luft och någon att älska.

Franz Vem behöver inte det? Men det känns som att jag skulle gifta mig med ett helgon. Jag såg er första gången som den heliga Rosalia.

Aurelia Jag vet. Det var jag som lurade er. Jag dristade mig till att besöka er i biktstolen för att den vägen under tystnadsplikt förkunna er min kärlek. Jag lyssnade på er varje dag i kyrkan där ni uppträdde som frälsningspredikant. Ni var mycket övertygande och trodde på vad ni sade, men ni gick över gränsen. Ni blev mer dramatisk än salvelsefull. Ni började uppträda för er fåfängas effekters skull mer än för att frälsa folk, och då blev jag kär i er, då det blev uppenbart för mig att ni behövde någon som kunde förbarma sig över er.

Franz Och jag såg er igen i den gamle konstnärens tavla som den heliga Rosalia. Men det skulle kännas som ett övergrepp om jag gifte mig med ett helgon.

Aurelia Se mig mera som en syster, och en mycket moderlig syster. Jag kan ta hand om er så att ni aldrig mer behöver bli sjuk i nerverna. Ni tenderar att överspänna er och förta er och skena iväg med er själs brinnande hänförelse. Ni har en förmåga att berusa er själv. Jag känner syndromet, ty min bror var likadan, men

han tappade kontrollen. Han lät sig förföras av vår lastbara styvmor och blev aldrig mer sig själv. Därför gick han under. Jag tänker aldrig låta er gå under.

Franz Kan detta vara sant? Kan lyckan vara möjlig? Vill ni verkligen ha mig, denna rucklare, denna förfallna syndare och förtappade munk, som bara urartat hela tiden?

Aurelia Ni är som alla heliga munkar bara en helig syndare. I min vård behöver ni varken vara helig eller syndare mera.

Franz Ni vill då förlösa mig från mitt öde?

Aurelia Vet ni vad ert öde är? Har ni något öde?

Franz Det är just det som är mitt öde. Jag vet ingenting om det. Jag förföljs av det, men jag förstår det inte. Jag har en dubbelgångare...

Aurelia Jag vet, er mardröm. Ni har hemsökts av honom några gånger, och därför tror ni att han alltid hemsöker er, därför att han chockerat er så djupt. Det är den galne och gåtfulle greve Viktorin, som ingen vet något om. Ni har sett honom död och återuppstånden från de döda, och ni har förväxlat en annan galen munk med honom.

Franz Vet ni något om den munken? Han satt inburad i fängelset med mig i cellen under mig. Jag hörde honom. Han bultade hela tiden i golvet. Jag försökte gräva fram honom. Jag...

värden (ingriper) Lugna er, Franz. Det är över nu. Det var bara era onda mardrömmar i fängelset.

Franz Men han var verklig!

Aurelia Du skall aldrig mer behöva se honom, inte så länge jag lever. Det lovar jag dig som din blivande hustru. Jag skall aldrig mera släppa in honom i ditt liv.

Franz Vet du vad du lovar? Vet du vem du talar om? Vet du vad det handlar om?

värden Lugna dig, Franz. Hon vet tillräckligt.

Aurelia Jag har aldrig sett honom, så jag vet inte ens om han verkligen existerar i sinnevärlden eller bara i din fantasi, när den skenar iväg och spänns för hårt, men ett vet jag säkert om honom, och det är att jag motverkar honom och kan utesluta honom ur ditt liv.

Franz Men vem är han? Om jag ändå bara visste det!

värden Glöm honom. Bli frisk i stället och glöm de sjuka, i synnerhet om de bara är fantasier.

Franz Ni höll honom själv inspärrad här.

värden Ja, det gjorde jag, tills jag fick nog och fraktade honom till sinnessjukhuset, varifrån han flyttades till fängelset.

Franz Är han kvar där?

värden Med all sannolikhet.

Franz Jag önskar jag kunde tro på det.

Aurelia Tro på mig. Det räcker.

Franz Ja, det gör det, Aurelia. Jag är så glad att jag har hittat dig. (*omfamnar henne*)

Aurelia Jag släpper dig aldrig. Jag skall göra dig lycklig i alla dina dagar.

Franz Och jag dig.

värden Rätt så, mina barn. Det skall bli det vackraste och lyckligaste bröllop någon har sett här på många år. Tomas, duka fram lite mat åt barnen här! Patienten är frisk och behöver äta upp sig! (*Drängen lyder, fler drängar och pigor visar sig och börjar förbereda en bättre festmåltid, medan värden gläds med de unga tu.*)

Scen 2.

(*Ett ljust vackert gemak.*)

Aurelia klädd som brud, uppvakad av tärnor, som skrudar henne.)

tärna 1 Ni har aldrig varit vackrare, furstinna.

Aurelia Det är inte det som räknas. Tror ni jag kan bli ännu vackrare?
tärna 2 Det kan man alltid.
Aurelia Det låter trösterikt. Men är jag verkligen vacker nog att kunna visa mig för min man?
tärna 1 Han är inte er man ännu.
tärna 2 Men han blir. Ja, min fru, som alla brudar skiner ni ut er man, som måste slockna bredvid er.
Aurelia Du tar då till! Vad fattas mer, förutom blott min brudbukett?
Franz (inträder plötsligt) Bara jag, förmodar jag!
Aurelia Franz! Du får inte komma hit! Det är för tidigt!
tärna 1 Det bådar olycka om mannen ser sin brud före bröllopet utan slöja!
Franz Prat! Här tolereras ingen vidskepelse! Lämna oss ensamma för ett ögonblick, små tärnor.
Aurelia Vad vill du mig?
Franz Ett sista ord före bröllopet.
Aurelia Du vet att jag älskar dig. Vad behöver du väl mera?
Franz Du behöver veta mer om mig förrän du tar det stora svåra steget.
Aurelia Jag behöver inte veta mera om min man än att jag älskar honom.
Franz Ändå känns det rätt att jag ger dig en chans att dra dig ur förrän det är för sent.
Aurelia Ni hörde vad han sade. Ut, små tärnor. (*Dessa niger och går ut.*)
tärna 2 Vi väntar utanför.
Aurelia Men lyssna ej vid nyckelhålet!
tärna 2 Vi lovar. (*går ut och stänger dörren.*)
Franz (för sig själv) Hur skall jag klara detta? (*tar i hemlighet upp sin lilla flaska och tar sig en sup utan att Aurelia märker det.*)
Aurelia Nåväl, min vän, vad har du ytterligare för rysansvärda bekännelser att göra?
Franz Endast det, att jag är osäker.
Aurelia Det är alla brudgummar.
Franz Men jag är mer än osäker. Jag är icke helt mig själv.
Aurelia Vem är du då?
Franz Jag är minst två.
Aurelia Förklara dig.
Franz (går omkring) Du vet att jag är förföljd av en dubbelgångare, och jag vet aldrig var jag har honom. Han dyker plötsligt upp från tomma intet och gör anspråk på att vara min bror, men det fasansfulla är att han är precis lik mig. Han skulle när som helst kunna ersätta mig utan att någon märkte skillnaden, men han är vansinnig och pervers och totalt oberäknelig. Men det är inte det värsta.
Aurelia Vad är då det värsta, min älskade?
Franz Det värsta är att jag fruktar att han vet mer om mig än jag själv. Det värsta är att jag upplever honom som mitt samvete. Du vet ju att jag lämnade klostret efter diverse skandaler.
Aurelia Vad då för skandaler?
Franz Jag drack. Jag förförde menigheten. Jag blev skådespelare, och min predikokost steg mig åt huvudet. Och så kom du in i biktstolen. Jag blev kär. Allt detta ledde till att priorn och jag var helt överens om att jag borde lämna klostret. Han gav mig dock en chans att komma tillbaka, genom att anförtro mig ett hemligt uppdrag till Rom. Jag har fortfarande hans brev kvar till en viss kardinal där nere. Men jag har aldrig kommit särskilt långt på min resa. I stället har jag ständigt fastnat för dig. Och då har alltid denne fasaväckande dubbelgångare infunnit sig som en förföljelse, som för att påminna mig om att jag har ett ofullbordat hedersuppdrag att utföra, att jag är en förlupen munk som riskerar att bryta alla mina klosterlöften, om

jag inte redan har gjort det, varvid jag fylls av oro och fasa inför vilka eventuella straff och förbannelser jag kan ådra mig, som då även du skulle riskera att bli indragen i.

Aurelia Allt vad du berättar, Franz, kan bara ytterligare befästa min kärlek för dig, och ju mera så ju hemskare saker du berättar.

Franz Du är en ängel.

Aurelia . Nej, jag är en kvinna. Och min övertygelse är att du oroar dig i onödan. Vad skulle kunna hända oss? Vilken fara hotar oss? Vi har redan gått igenom tillräckligt, jag har förlorat far och bror och styvmor och lämnats ensam, och du har gått igenom en Sankt Antonius alla frestelser och fador för att ändå till slut hamna hos mig, vilket jag inte har någonting emot. Vi var båda ensamma och utlämnade. Tror du inte det var någon mening med det?

Franz Det verkar faktiskt troligt.

Aurelia Så lugna ner dig, och sov gott, tills vi skall gifta oss. Vila dig och ta det lugnt, och jag tror att du också skall komma fram till att ingenting egentligen kan hota oss. Den där galne munken var ju bara en vettvilling.

Franz Jag vet fortfarande inte vem han egentligen är, men jag vet, att inget fängelse och inga kedjor eller tvångströjor kan hålla honom inspärrad.

Aurelia Oroa dig inte, Franz. Jag älskar dig.

Franz Och jag älskar dig.

Aurelia Vi älskar varandra. Ingenting är säkrare i hela världen. Alltså är vi försäkrade mot hela världen.

Franz Jag önskar din försäkran kunde övertyga mig fullt ut, men halva mitt sinne är ändå fortfarande belägrat av tvivel och oro.

Aurelia Det blir bättre när vi gift oss. Då är faran över. Lita på mig.

Franz Jag skall försöka göra det, Aurelia. Men samtidigt finns inom mig en djävul som bara vill dig illa, som bara vill utnyttja dig och frossa i din nakenhet och med girigaste glupskhet sluka dig med hull och hår blott för att tillfredsställa sanslös egoism.

Aurelia (*skjuter honom ifrån sig*) Efter bröllopet.

Franz Givetvis.

Aurelia Gå nu. Vänta på mig i kyrkan. Om vår kärlek håller blir vi gifta. Om den inte håller blir vi inte gifta.

Franz Älskade, jag är din ödmjukaste tjänare och slav tills döden tar mig.

Aurelia Ingen kärlek är så sann som ödmjukheten. Jag är din, Franz. När du går, så släpp in mina tärnor genom nyckelhålet.

Franz Ja, om de kan slita sig därifrån. (*öppnar dörren plötsligt, och tärnorna ramlar in.*)

Aurelia Sansa er, små flickor, och gör mig i ordning för mitt bröllop.

tärnorna Ja, min fru. (*niger skamsna och skrider till verket med slöjan.*)

Franz Jag är din, min älskade.

Aurelia Och jag är din. Det fattas bara en ceremoni. Den väntar på oss båda. Efter det är vi helt fria med varandra.

(*Franz går.*)

Seså, när jag står inför altaret skall allting vara helt perfekt.

(*Tärnorna pryder henne inför spegeln.*)

Scen 3. I kyrkan.

Franz och Aurelia framskrider upp till altaret, båda furstligt vackert klädda inför bröllopet.

Prästen Mina vänner, vi har samlats här idag för att bevittna ett historiskt bröllop mellan den siste furstinnan av sin släkt och den prins som hon utvalt och som ödet utvalt åt henne som kompensation för den familj hon förlorat genom svår tragedi och olycka. Jag ber er att vara lyckliga tillsammans och älska varandra i nöd och lust och

bilda en stor och lycklig familj för släktens ständiga förkovring och mångfaldigande. Se, solen strålar till er ära, ni kunde inte ha valt en vackrare dag, allt är frid och fröjd, och det enda som fattas är nu att ni även förstås skall leva lyckliga i alla era dagar.

Franz Kan det verkligen vara så lyckligt?

Aurelia Tvivla inte, Franz, utan bara tro på verkligheten som den är. Den kan inte bli bättre.

Prästen Tro mig, mina vänner, inget bröllop kunde vara lyckligare, inget äktenskap kunde ingås på säkrare premisser. Det är en stor glädje för mig...
(oro i församlingen. Någon okänd ses tränga sig fram mellan förskräckta påtrampade damer och tillknuffade bröllopsgäster. Den okände synes vara en munk med ansiktet dolt av en kåpa.)

en röst Kapuzinermunken!

en annan Det är Hermogenes mördare!

Franz (bleknar) Å nej! (Munken har snabbt kommit fram till altaret.)

munken Här har du mig, lille bror! Hi-hi! (fnittrar vedervärdigt, har plötsligt en dolk i handen som han stöter rakt mot Aurelias bröst och hjärta. Blodet forsar fram.)

(munken vill rycka Franz med sig med våld) Kom med mig, min bror! Nu är du fri! Hi-hi!

Aurelia Franz! Min broders egen mördare! (faller)

(Total uppståndelse och kaos.)

Franz (utom sig) Det får inte vara sant!

spridda röster

Ta fast mördaren!

Mord vid högaltaret!

En munk! En munk som mördare!

Jag svimmar!

(Många svimmar, särskilt damer.)

munken (rycker med sig Franz) Jag räddar dig från mordet! Kom med! Kom med! Nu slipper du mörda henne själv! (drar snabbt med sig Franz ut. Kvar blir bara den totala uppståndelsen, förvirringen och kaoset.)

Prästen (överröstande alla andra, förtvölat) Hemsökelsen! Hemsökelsen är här! Djävulen själv har hemsökt oss mitt på ljusa dagen och i själva kyrkan! (bryter samman)

(Man hör munkens fnittr även sedan Franz är spårlöst försvunnen.)

munken (utanför) Jag har räddat dig, Franz! Jag har bara räddat dig! Jag är ditt öde! Jag är ditt eget rätta jag! Jag är din skyddsängel!

Franz (utanför, förtvölat) Mördare! Lämna mig i fred! (kommer störtande in igen, vacklande i upplösningstillstånd, är helt färdig och faller ner medvetslös. Folk skyndar till för att undersöka honom.)

Prästen Han är färdig. Denna tragedi kommer vi aldrig att bli färdiga med. Vem var denna munk, och varför? (faller på knä vid Franz' sida, hjälplös i vanmakt. Fullständig förvirring och kaos.) Bär ut liket. Bär ut galningen. Han är färdig. (Värden och hans drängar tar hand om den avdånade Franz och bär ut honom. Han är helt borta och omtöcknad och vrider sig i svår yrande hjärnfeber.)

Franz Har jag mördat henne? Har jag mördat henne?

Prästen Det var inte du, Franz! Det var den där galningen som någon släppt lös igen!

Franz Nej, det var jag! Det var jag själv! Det var mitt fel! Han är mitt andra jag! Han är min egen spegelbild och oförsonliga dubbelgångare!

Prästen (till värden) Han är galen.

Franz Var är hon? Var är hon? Har jag mördat henne?

Prästen Få då för Guds skull ut honom härifrån! Och henne med!

värden (till mänskorna omkring Aurelia) Säg inte att hon är död.

Prästen Bär ut henne, innan hon förblöder!

Franz (får se henne när hon bärs ut) Aurelia! Förlåt mig! Det var mitt fel! Jag skulle aldrig ha kommit in i ditt liv!

värden För sent, din stackare. Hon är död.

Franz Nej! Det får hon inte vara! Låt mig dö i hennes ställe! Det var mitt fel! Ge mig kniven!

Prästen Vi måste sätta tvångströja på honom innan han skadar sig själv.

värden Han kan knappast bli mera skadad. Hans själ förblöder.

Franz Jag är störtad ner i helvetet genom min egen försorg och ansvarslöshet! Må jag då brinna till döds för evigt, om inte min Aurelia får leva!

en läkare (har skyndat till) Han har fått en svår chock. Han måste till sjukhus genast.

Prästen Vad för sjukhus? Han är inte fysiskt skadad. Han behöver bara komma bort och få vila.

värden Alltså dårhus.

läkaren Jag tar ansvaret. Få ut honom ur kyrkan! Den måste tvättas ren från detta blod!

Franz (i fullkomligt upplösningstillstånd) Aurelia! Aurelia! Förlåt mig!

Prästen Få då äntligen bort honom!

(Franz bärs brådstörtat ut. Prästen drar en lättnadens suck.)

Det var det värsta bröllop jag har varit med om! Ett sådant bröllop till, och jag är förlorad!

värden Vart tog galningen vägen? Var det ingen som kunde stoppa honom?

Prästen Han kom bort i villervallan.

värden Då kommer han igen! Till nästa bröllop!

Prästen Nej!

värden Lugna er, fader. Nästa gång är vi beredda. Men vår urspårade munk gifter sig nog aldrig en gång till.

Prästen Tack och lov för det åtminstone!

(Värden tar hand om prästen och hjälper honom ut. Scenen upplöses.)

Akt V scen 1. Dårhuset.

Franz (i kedjor i en mörk cell) Jag är brottsligast av alla, ty jag kan inte ens förklara hur jag kunde ta livet av min egen brud. Men det var mitt fel alltihop. Det är ett som är säkert. Därför är jag här i kedjor, för att jag inte skall ta livet av mig eller göra något mera skadligt. Min älskade! Med att ta livet av dig tog jag livet av mig själv! Jag har inget liv mera! Jag är död! Och mitt enda sällskap är alla mina andra offer! Välkomna, osaliga andar! Plåga mig och ansätt mig med era ohyggliga mardrömsuppenbareiser, ty jag behöver plågas och det omänskligt!

Eufemia (uppenbarar sig helt förvriden och monstruös) Du gjorde rätt som tog livet av henne! Hon förtjänade dig inte! Du var min, och jag skall nu ta dig till mig innan du hinner återvända till livet!

Franz Din omänskliga hydra till slemdrypande reptil, det var du som förde mig vilse! Åt helvete med dig, varifrån du kom! Du var aldrig ens någon riktig kvinna! Du föddes till världen bara för att fördärva alla män du kom åt!

Eufemia Det är alla kvinnors enda funktion i världen. Visste du inte det, din stackars enfaldiga skenheliga munk?

Franz Vik hädan, frestelser! Jag förbannar er och motstår er! Jag klarar av er bättre än Sankt Antonius, ty jag genomskådar er och ser att ni bara är lögner och hallucinationer!

Hermogenes (visar sig i munkdräkt) Välkommen, broder, till ditt eget dårhus! Här är vi alla dårar, och du är nu den främste av oss alla! Har du glömt att du mördade mig?

Nu skall jag tortera dig oupphörligt så att du aldrig mera kommer ut härifrån!
(hoppas upp på hans rygg) Skaka av mig om du kan! Jag släpper dig aldrig!

munken (i svart kåpa, ansiktet osynligt) Han är min! Han är min! Ner med dig, din narr!
(rycker ner Hermogenes med våld) Det är jag som skall marrida honom för evigt, ty jag är hans ödesbroder och närmaste anhörig! Det är jag som äger hans själ!

Franz Vik hädan, förbannade inbillningsfantom! Tror du inte att jag genomskådar dig också? *(lyckas få ner munken med att slå honom mot väggen med ett upprepat slunga sig mot den med ryggen)* Du skall aldrig få mig! Jag är färdig med dig! Jag skall aldrig dricka mera! Du har ingen talan över mitt liv! Genom mitt infernaliska lidande är jag botad från dig! Våga inte ansätta mig igen!

(Dörren låses upp och öppnas, och ljus sprids över scenen. Läkaren kommer in med vårdare.)

läkaren Det var ett fasligt oväsen han för!

Hermogenes Det är personalen! Bort från ljuset! Tillbaka hem till vårt mörker!
(försvinner med munken och Eufemia)

läkaren Hur står det till, stackars varelse?

Franz Jag känner igen er. Ni är en levande människa.

läkaren Jag tror han är på bättringsvägen.

Franz Jag är färdig här, doktorn. Jag ska inte försöka göra mig illa mera. I stället vill jag ägna mig åt ett liv av försoning. Återgiv mig min munkdräkt, och jag skall återuppta min heliga mission som exemplarisk tiggarmunk.

läkaren Lovar du att uppföra dig och inte skrika och bli hysterisk?

Franz Jag tror att jag kan tåla vanligt dagsljus igen. Jag har motstått värre hemsökelse från andra sidan än Sankt Antonius.

läkaren Du talar ju redigt. Det är ett gott tecken. Men vi måste ta det lugnt. Vi får ta dig under observation och gradvis återbörda dig till livet.

Franz Endast en sak kan återbörda mig till livet.

läkaren Nå?

Franz Lever Aurelia?

läkaren Det var därför jag kom hit, för att se om du kunde ta emot nyheten.

Franz Vilken nyhet? Jag kan bara leva om hon lever! Om hon inte överlevde är jag död!

läkaren Min vän, Aurelia överlevde bättre än du.

Franz Tack gode Gud!

läkaren Hon fick bara ett lindrigt köttår och svimmade genast och har kommit levande igenom krisen och har oupphörligt frågat efter dig och din hälsa. Vi har besparat henne rapporter om ditt upplösningstillstånd, men jag tror att vi nu kan meddela henne att du är på bättringsvägen. Kanske hon redan känt det på sig, och att det är därför hon själv är på bättringsvägen.

Franz Ni räddar mitt liv genom att ni har räddat Aurelias.

läkaren Men ni bör inte träffas igen förrän ni är helt återställda båda två.

Franz Och galningen, min dubbelgångare, som knivhögg henne? Vad vet ni om honom?

läkaren Dess värre ingenting. Vi vet inte hur han kunde ta sig ut härifrån, ur den cell som ni nu har fått överta, och vi vet inte hur han kunde slinka in i kyrkan. Han dök upp från ingenstans och försvann igen ut i tomma intet.

Franz Jag visste det! Han är en fantom! Han är min onda genius! Aldrig skall han lämna mig i fred! Han var här alldeles nyss!

läkare Bli nu inte sjuk igen, stackars människa! Allt har sin förklaring, det måste det ha, och vi skall nog få fast honom och få honom inspärrad på livstid, om han inte själv tar livet av sig, vilket han tycks ha försökt ett antal gånger. Håll er till ljuset, min vän, och glöm alla ohälsosamma fantomer som inte existerar.

Franz Ack, doktor, allt jag behövde var att Aurelia har klarat sig. Det kurerar mig fullständigt genast!

läkare Jag hoppades det. Därför tog jag risken att besöka er. Jag tror ni snart nu kan komma upp igen.

Franz Jag skall sansa mig och åter bli en helig människa, för Aurelias skull.

läkare Er vilja är allenarådande därvidlag, och den verkar sund tillräckligt för att kunna genomföras med glans. Välkommen tillbaka till de levande, min vän.

Franz Tack, doktorn. Mitt liv är i era händer, ty ni har återskänkt det.

läkare Nej, min vän, det är Aurelias böner som räddat er båda. Håll er till dem och till fromma meditationer, och ni skall återfinna henne. Fångvaktare, befria fången från hans kedjor.

fångvaktaren På er risk, doktorn. (*befriar Franz från bojorna*)

läkaren Det är ingen risk längre. Han har återfunnit sin själ. Kom med mig, Franz. Jag skall visa dig hur långt våren har kommit i trädgården. (*räcker Franz handen. Denne fattar den, och de går ut ur cellen tillsammans – doktorn visar vägen.*)

Scen 2. Slottet. Allt ligger i träda och förfall.

Franz (inkommer ensam) Ack, var är nu alla glada skratt och fester, all den prakt och furstlighet som präglade ett färggrant hov? Jag ser blott spöken och ruiner om ens det. Jag hör blott ekon i mitt innersta av allt det som en gång var lyckligt här, förrän jag gjorde min entré här och drog med mig olyckor och mord och tragedier. Allt var mitt fel, och nu är jag åter här blott för att se ruinerna av mitt förspillda liv.

Reinhold (visar sig, trevande, förskrämd) Jag hörde någon röst. Vad är det för en främling som har vågat sig till lämningarna av en furstlig existens?

Franz Då finns det ännu något liv här, och jag känner till och med igen den gamle mannen. Men vad är det med hans tillstånd? Är han rubbad?

Reinhold Svara, eller jag ser till att ni blir fusiljerad!

Franz Reinhold! Det är jag! Er biktfar, som blev mer än väl omhändertagen här för länge sedan, innan allting gick åt helvete!

Reinhold Visst känner jag igen den rösten. Vägled mig, min sven. (*kommer fram, vägled av en dräng*)

Franz (inser till sin fasa) Han är blind!

Reinhold Ja, jag är blind men hör dock desto bättre, och jag vet precis vem du är, stackars fallne och förlupne munk! Har allas vår olycka drabbat även dig?

Franz Vem är väl ensam om all mänsklighetens olyckor? Men jag har levat för att göra bot, och jag kom slutligen till Rom och har fullbordat mina plikter där. Jag kommer hem igen till minnena av mina lasters vägar och beklagar allt som varit men är luttrad från allt ansvar.

Reinhold Du är inte ensam. Ja, min vän, du var ej skyldig till allt det som drabbade vårt hus. Och här är även en som gärna ville träffa dig och som du även gärna nog vill träffa.

Franz Vem är det?

konstnären (kommer fram ur skuggorna) Välkommen hem, min son. Jag visste nog att du till slut dock skulle komma hem.

Franz En sällsam fläkt av tillfredsställelse bemöter mig. Då har jag kanske äntligen en möjlighet att undfå någon klarhet i mitt öde och de skräckinjagande mysterier som alltid har förföljt mig.

konstnären Ja, min son, just därför är jag här, ty du har klarat dig, och vi står båda inför en gemensam återlösning.

Franz Säg mig först av allt: Vem är du?

konstnären En som hela livet har försökt att erhålla försoning för vår släkts förbrytelser och lastbarhet. Jag kunde icke göra mera själv än konsekvent avhålla mig

från köttets frestelser. Jag sökte mig till konsten för att genom arbete och fattigdom bevara mig i frihets dygd och renhet.

Franz Är vi då, som jag har alltid misstänkt, släkt?

konstnären Jag är din farbror.

Franz (bävande och tveksam) Och vad vet du mer om min familj?

konstnären Du skall tids nog få samtliga detaljer, men låt mig nu bara ge dig något av en skiss.

Vi är en vild familj av konstnärer och självsvald. Först i raden var en lärjunge till Leonardo, mästaren da Vinci, som från början redan såg vår anfader Francescos framfarts egoism med oro och bekymmer. Han gav upphov till ett släkte av lastbara rucklare, som genomgående vilt hängav sig åt otukt, äktenskapsbrott, våldtäkter och gudsbespottelse, som inte sällan ledde till ond bråd och tragisk död och landsförvisning, elände och fattigdom och ofta fängelse och dårhus. Sist i rucklarraden var din fader, som gav liv åt tre olyckliga menlösa barn, som alla drabbats hårt av släktens ärftliga belastning och förbannelse. Äntligen har du nu kommit åter för att en försoning för er alla tre skall kunna äga rum. Kom med, min son, och träffa dina syskon. (*visar vägen. Ett rum öppnar sig och blottar ett kapell där Viktorin ligger döende till sängs.*)

Viktorin Min broder! (*sträcker armarna mot Franz*)

Franz (bedövad) Dig känner jag igen. Du är den dubbelgångare som jag har alltid fruktat och förföljts av.

Viktorin Jag visste ej själv vem du var förrän jag äntligen blev fri från alla minas laters vansinnens förvirrade anfäktelser. Jag tyckte om dig dock från första början, som om jag omedvetet förstod att vi var släkt, och ville alltid hjälpa dig. Var inte ledsen för att jag föll ner i den där djupa klyftan. Jag lyckades dock ta mig upp igen.

Franz Och skrämde nästan livet av mig med din uppenbarelse.

Viktorin Vår konstnär här, som alltid höll sig dold i bakgrunden blott för att desto bättre kunna hjälpa oss ur knipan av vårt öde och förbannelse, fick mig att fatta att vår enda räddning vore om du kunde avhållas från vår förbannelses kontinuitet och brottslighet. Var inte arg på mig för att jag hindrade dig från att gifta dig med den vi båda älskade, vår syster.

Franz (häpnar) Var Aurelia vår syster?

Viktorin Jag visste inte om det själv. Jag visste endast att vi båda var besatta av vår kärlek och att du var möjligen en köttslig bror till henne, men jag anade ej att vi två var bröder även.

Franz Det förklarar dubbelgångarfenomenet. Men här finns för många frågetecken kvar. (*till konstnären*) Vi kan ej ha haft gemensamma föräldrar.

konstnären Riktigt. Ni har endast samma fader. Av en händelse har ni dock blivit lika nästan såsom tvillingbröder.

Franz (alltjämt bävande) Och Aurelia? Vad har vi för band med henne?

konstnären Hennes moder var din moder, och hon födde även Viktorin, som hade samma far som du, men hennes far var även far till den olycklige Hermogenes.

Franz (nästan under rösten) Och var är Aurelia nu?

konstnären (öppnar en dörr) Träd fram, Aurelia. (*Hon kommer in, vackrare än någonsin.*)

Viktorin Min syster, äntligen får vi försonas. Se, din broder är nu här, den minst fördärvade av dem, och ni kan leva vidare tillsammans, medan jag försvinner spårlöst med min lastbarhet och all den skada som jag vållat. Jag drack begärligt allt ditt elixir, min käre bror, och det var kanske det som räddade din själ men slog mig själv med vansinne och sjukdom, som ett offer för ohjälplighetens alla laster. Lev nu vidare i fred, och glöm den sate som till slut gick bort med vår familjs förbannelse.

Franz Du räddade mig således från att i misstag gifta mig med den som dock förklarar mig sin kärlek, som jag inte visste var min egen syster?

Aurelia Jag visste det ej heller.

Franz (till konstnären) Kunde du då ej ha talat om det tidigare?

konstnären Jag var inte säker själv. Blott småningom kom jag till klarhet om vår släkts mysterier och dess kaotiska historia av förvirrad lidelsefullhet och anfäktelsers överdrifter.

Franz (till den sängliggande) Så alla dina påhopp, inhopp i mitt liv och sabotage var blott av välmening?

Viktorin Förlåt mig. Jag var född att härska, född till rikedom och makt, som jag missbrukade, och därför flydde jag för att maskera mig till munk och kunna mer diskret och underjordiskt manövrera öden till det bättre. Allt var omedvetet dock. Jag visste ej om sanningen förrän vår farbror här fick reda på den.

Franz Du får icke dö nu när du räddat oss.

Viktorin Och vem kan hindra det? Min bror, du vet att jag har lyckats överleva mig själv redan alltför många gånger.

Aurelia Vi skall få dig frisk, och dina krafter skall du återhämta.

Viktorin Nej, jag är förbrukad. Lev väl vidare, ni båda, och jag skall med glädje leva vidare med er och genom er.

Franz (till konstnären) Finns det inget hopp för honom?

konstnären Vi har gjort vad vi har kunnat. Han har helt förbrukat sig. Han drack för mycket och för djupt ur flaskan.

Franz Är det då hans enda brott?

konstnären Jo, faktiskt. All hans strävan var att intensifiera livet för sig och få leva ut, som om allt liv blott var ett rus att vilt hänge sig åt, i så hög grad som möjligt.

Franz Och är det ett brott att straffas för?

konstnären Det är ej något straff att blott ta konsekvenserna av hur man levat.

Viktorin Tjata inte nu om hur jag levt och hur det hade kunnat levas annorlunda, utan låt mig bara dö. Hur skall ni leva nu, när jag är borta? Du kan inte längre gifta dig med henne, Franz, min broder.

Franz Nej, jag vet.

Aurelia Jag skall definitivt dra mig tillbaka till mitt kloster och där ägna mig åt uteslutande välgörenhet. Du har ej gjort dig skyldig till det minsta onda, greve Viktorin, och inte heller du, min biktfar, broder Franz. Min halvbror Hermogenes dödades i självförsvar, och min besatta styvmor Eufemia, hon som var så vacker att du föll för henne, Viktorin, och blev ett offer för det falskaste av hjärtan, föll i grav som hon själv grävde, som man plägar göra när man är så dum att man bereder andras undergång i blindo för att man blott därigenom ödelägger sina egna möjligheter. Ingen av er, mina bröder, bär den minsta skuld för något utom blott för era egna öden.

Franz Så du absolverar oss, din moders mördare, din biktfar och din broders mördare, som sänar blivit även din befläckare och kanske mördare?

Viktorin Men jag hann före. Våld var enda sättet, Franz, att förekomma dig, och jag såg noga till, att hon blev endast lindrigt skadad, om dock så effektivt blodigt som var möjligt.

Franz Då har jag endast att bege mig åter till mitt kloster och där fromt framleva mina dagar, liksom vår Aurelia här.

Viktorin Jag lever kvar bland er. Glöm mina laster, och minns endast, att jag dog tillfreds med min försoning. *(dör)*

konstnären Han har lämnat scenen. *(sluter hans ögon)* Ni kan återgå till era kloster, och jag återgår till mina målningar.

Franz Då har vi någonting att göra.

Aurelia Vi är bror och syster nu, Franz, om dock endast halvsyskon. Låt oss ej någonsin mer släppa vår kontakt.

Franz Det ger jag dig mitt hjärta och mitt liv i pant på.

Aurelia Det är alltid bäst som sker, ty ödet är långt bättre än vi människor på att utreda våra liv och visa vilken väg som är den rätta för vår undervisning och förkovring på vår svåra väg i evighetens resa. Låt oss sörja Viktorin nu hela denna månad och ta vara på hans själ för vår framtida harmoni. Det var nog lyckligt att vi aldrig kom i säng med någon, Franz, och inte ens, hur gärna vi än ville, med varandra.

Franz Ja, det var vår största lycka, ty nu kan vi leva desto lyckligare med varandra.

konstnären Gå i frid och lev försonligt, mina barn, med era liv och mänsklighetens.

Aurelia Ja, det skall vi göra. (*ger sin hand åt Franz, som ledsagar henne ut*)

konstnären (som till Viktorin) Den dör ej förgäves som har gett sitt liv för andra, och han har ej levt förgäves, hur han än har levt, då han skall leva vidare för evigt för dem som han givit liv och kärlek för. (*böjer sin nacke i respekt för den döde och går ut även han.*)

Scen 3. I klostret (som i akt I)

Leonard Och menar du att du bara kan komma hit tillbaka och fortsätta som vanligt, som om ingenting hänt?

Franz Fader, jag är luttrad. Jag har lärt mig mitt ödes läxa. Jag är fri från tvånget att hänge mig åt frestelsers självsvald. Och jag har varit i Rom. Jag ber om er misskund. Jag är färdig.

Cyrrillus Fader Leonard, om han en gång utfört sitt ärende i Rom har vi väl ingenting som vi kan ställa honom till rätta för?

Leonard Utom tre års frånvaro utan ett ord till meddelande. Vi visste ju inte om han var levande eller död, om han var förlorad eller om han över huvud taget fanns kvar som broder Franz, samtidigt som de förfärligaste rykten hela tiden drabbat oss om hans härjningars hemsökelse i landet med ett övertydligt spår av gruvliga skandaler efter sig. Nå, min son, vad lärde du dig i Rom?

Franz Inte mycket utom att hålla mig därifrån i fortsättningen. Mina mellanhavanden med Vatikanen gav mig föga mer än skräck och allergi mot att någonsin våga mig i närheten mera. Jag blev nästan protestant på kuppen.

Leonard Ja, det är det så kallade Romsyndromet, en okänd företeelse. Ju högre förväntningar man reser dit med, desto mindre är chansen att man kommer levande därifrån. Nå, vad mer?

Franz Min märkligaste upplevelse var något helt annat. Under min lediga tid inspekterade jag åtskilliga museer där framför allt omkring Capitolium, där världens kanske förnämsta samlingar av antika skulpturer finns. En av dessa klassiska skulpturer fascinerade mig. Det var en sittande Apollon med sin lyra, men han sitter så ledigt och avslappnat, som om han var i färd med att berätta något riktigt underhållande. Och det var som om statyn talade till mig.

Leonard Vad sade han?

Apollon "Så du har kommit hela vägen hit för att besöka mig? Och det var inte alls planerat? Bara en lyckträff? Var välkommen. Jag är rädd att din kyrka inte har tid eller intresse av att ta hand om sina långväga resenärer särskilt väl, och vi från Antiken är tyvärr alla levande begravda. Ändå vågar jag påstå att vi kom längre när det gällde att främja och inspirera mänskligheten än vad kristendomen gjorde. Du har ju själv erfarit resultatet av kristendomens gränslösa självsvald. Det är en livsfarlig religion, vilket er grundare själv minsann fick erfara men vilket ingen av hans miljoner anhängare någonsin tycks ha fattat. Nåväl, nog om det. Jag vill inte öka på era schismer ytterligare. Här ser du mig nu med min lyra som jag aldrig släpper taget om, och det borde inte du heller ha gjort. Jag förstår att du ursprungligen var en god och hederlig musiker, innan du lät dig förledas till synd av

kyrkan. Hur vore det om du skulle återgå till musiken, som ju ändå var din första kärlek? Du skall veta, att det bara är den första kärleken som gäller för hela livet – alla försök att söka sig bort därifrån och bedra henne är felsteg. Musiken finns fortfarande kvar och väntar på dig. Jag vill inte påverka dig, men någon annan kanske aldrig skulle tala om för dig att om något kan få livet i balans, så är det den harmoniska musiken.”

Franz Så talade han till mig som en gammal kamrat, som jag försummat under decennier och nästan glömt bort, och det var den mest levande stämman jag någonsin hörde i Rom.

Leonard (allvarlig) Jag har förstått att du under dina vandringar städse anfäktats av allehanda uppenbarelser och anfäktelser för att inte säga rena hallucinationer, om ryktena har talat sanning, men det synes mig som om kulturguden Apollons förslag inte är så dumt egentligen. Varför gör du inte slag i saken? Jag kunde knappast ge dig ett bättre råd själv.

Franz Jag har inte rört min violin sedan jag pantsatte den för många år sen.

Leonard Är det inte dags att göra det nu då?

Franz Men är det verkligen lämpligt på ett kloster med en fiolspelande munk?

Leonard Jag vet inte, men det tycks mig egentligen som att ingenting vore lämpligare, om han bara spelar rätt och inte falskt. Försök så får vi se.

Franz Då måste jag in till staden och lösa ut min violin.

Leonard Var så god. Jag formligen ber dig.

Scen 4. Hos pantlånaren (som i akt I scen 1)

Pantlånaren Välkommen tillbaka. Jag visste nog att du skulle dyka upp igen förr eller senare.

Franz Finns violinen kvar?

pantlånaren Naturligtvis. Den har bara väntat på dig. (*plockar ner den från dess väl dolda gömställe*)

Franz (öppnar fodralet med bävan och andakt, tar fram fiolen, inspekterar den, knäpper lite grann på den) Den är nästan stämd.

pantlånaren Ingen har rört den sedan du lämnade in den.

Franz Men det har gått årtal!

pantlånaren Sök inte någon förklaring på musikens mysterier hos mig. Jag är bara pantlånare.

Franz Hur mycket är jag skyldig för den långa tiden?

pantlånaren Det vet du väl? Har du glömt vår överenskommelse?

Franz Det var så länge sedan...

pantlånaren Du är inte skyldig mig ett öre.

Franz Men ni kan väl inte tjäna kunder gratis heller?

pantlånaren I detta fall är det inte kunden jag har betjänat utan musiken. Den som inte kan tjäna musiken gratis är inte värdig musiken. Jag har oturen att vara musikalisk. Alltså har jag med gott samvete tjänat musiken gratis, i detta fall. Min fulla kompensation och belöning är att du kom tillbaka och ville återuppta musiken, vilket jag kallt räknade med, ty så fungerar musiken. Slit den med hälsan, och övergiv den icke mer.

Franz Ni talar precis som Apollon.

pantlånaren Apollon?

Franz En lustigkurre som jag träffade i Rom.

pantlånaren Var han också pantlånare?

Franz Nej, men han kände tydligen er, för det är tack vare honom jag har kommit tillbaka.

pantlånaren Hälsa honom då så gott från mig nästa gång och tacka. Jag står alltid gärna till alla fattiga musikers förfogande, ty de rika musikerna behöver mig inte, då de alltid glömmer bort musiken. Jag hoppas ni aldrig mera glömmer den.

Franz Jag tror inte det är någon risk. (*bugar sig tacksamt och går*)

pantlånaren (*när han gått*) En nöjd kund som aldrig mer behöver komma tillbaka.

Scen 5. Klostret.

Man hör en violinsolopartita av Bach spelas i bakgrunden.

Leonard Så vänligt av er att hälsa på oss, prinsessa.

Aurelia Jag kom naturligtvis bara för min broder Franz skull.

Leonard Ni behöver inte säga mera. Det är han som spelar i bakgrunden. Låg det verkligen något i alla skandalryktena om hans så kallade bravader?

Aurelia Varje ord var sant med modifikation, ty vi visste inte om att vi var släkt. Vi fattade naturligt tycke för varandra, då vi var syskon utan att veta om det.

Leonard Hur länge stannar ni?

Aurelia Tillräckligt länge för att förvissa mig om att allt går min broder väl.

Leonard Det gör det. Det vittnar hans musik om. Han behöver inget djävulselixir längre, och musiken är honom en bättre och hälsosammare berusning än flaskan.

Aurelia Menar ni att han hade problem med alkohol?

Leonard Inte bara med alkohol men med berusning över huvud taget. Somliga konstnärnaturer lever på att berusa sig på ett eller annat sätt, om inte på själva livet så med artificiella medel som alkohol eller annat drogmissbruk eller genom arbete och kulturen, men ypperst och effektivast och hälsosammast av alla berusningsmedel är musiken, som är det enda enbart konstruktiva.

Aurelia Jag kan förstå att ni kan dra en sådan slutsats av den musik som Franz spelar för er här.

Leonard Ifrågasätter ni min slutsats?

Aurelia Inte alls, men är den inte något – hedonistisk?

Leonard Det beklagliga är att Kristus aldrig kom till sådana slutsatser, medan dock de gamla grekerna gjorde det, enkannerligen skönhetens och kulturens gud Apollon, den långhårige blonde blåögde filosofiguden med harpan eller lyran, som gav upphov till Orfeus- eller musikkulten, som blev hela den antika historiens röda tråd och kultursammanhållande faktor, tills kristendomen införde en helt omänsklig kulturfientlighet genom ersättandet av kulturen med intolerans, dogmatik, fanatism och fundamentalism, som är väsensfrämmande element för den mänskliga människan.

Aurelia Misstag kan alltid korrigeras.

Leonard Det om något har er historia med Franz bevisat. Lever vår gamle konstnär ännu?

Aurelia Han är med mig. Han gick in för att lyssna närmare på Franz.

Leonard Nej men se, här kommer han ut igen. – Hur står det till, min broder?

konstnären Jag är glad att vi verkar ha kommit till rätta till slut med våra betänkliga snedsteg.

Leonard Är inte snedsteg till för att vi därav skall finna oss till rätta? Är inte frestelser till för att vi skall falla för dem, så att vi därav kan förstå att de var frestelser som det var dumt att falla för?

konstnären Ungefär så. Så ni låter Franz förbli vid klostret som respekterad munk och predikant?

Leonard Han behöver inte predika mera. Han är tillräckligt ansedd ändå. Däremot uppmuntrar vi honom å det varmaste att skriva ner sin mycket bisarra levnads historia.

konstnären Bara han håller mig utanför får han skriva vad han vill.

Leonard Bra. Jag skall se till att han aldrig nämner er vid namn.

Aurelia Jag tror också att alla skulle ha en hel del att lära av hans sällsamma erfarenheter.

konstnären Fanns verkligen det där djävulselixiret någonsin till?

Leonard Om det gjorde det så är det utsöpet nu och ersatt med bättre berusning i form av Apollonisk musik.

konstnären Ja, jag hör det. Det var kanske lika bra det.

Leonard Det verkar så. Ingen har ont av det, och Franz har lärt sig koncentrera sig på väsentligheter.

Aurelia Och ändå har vi fått behålla honom.

Leonard Ja, min dotter. Det verkar som han med sin musik nu kommit för att stanna, och det är i många avseenden er förtjänst.

Aurelia Det var jag som förledde honom till synd.

Leonard I er oskuld, vilket omsider ledde honom till rätta. Utan era snedsteg hade vår konstnärsbroder här aldrig motiverats till att utforska de ödesmekanismer som ledde till alla era brydsamma familjehärvor.

konstnären Som konstnär är det min skyldighet att observera verkligheten, och ju mera förbryllande den ter sig, desto viktigare är det att komma till rätta med den, och desto mera verklig blir den och mera värd att älska.

Leonard Vem kan inte älska en verklighet som denna? (*åsyftar musiken*)

Aurelia Och vem kan inte älska den som gör sig skyldig till den, vilka snedsteg han än begår?

konstnären Låt oss alla gå närmare in i kapellet och lyssna.

(De tre går in. Cyrillus blir kvar.)

Cyrillus Så som han spelar är det risk för att hans violin slutligen hamnar i relikvariet, och vem vet vilka häxkonster som därav i framtiden kan uppstå? (*går ut efter de övriga.*)

Slut.

Efterskrift.

Att göra E.T.A.Hoffmanns roman "Djävulselixiret" rättvisa vid en dramatisering är en omöjlighet, då romanen på sitt sätt är oöverträffad i originalitet och intrighantverksskicklighet. Den kom ut 1815 och överträffar allt vad Goethe skrev i kreativ fantasiförmåga, samtidigt som dess mystiska och musikaliska undertoner förläner den en guldgruvas rikedom i outtömliga fyndigheter och filigranfina hantverksfinesser som alla binds samman i en närmast otroligt väl sammanvävd logik, medan samtidigt inte alla mysterier blir lösta; utan läsaren lämnas, trots alla lösta mysterier, ändå funderande till slut. En dramatisering kan endast få med en bråkdel av allt detta, och den gode Hoffmann (1776-1822) må förlåta oss detta förmättna försök att nalkas hans fantastiska föredöme. Till våra främsta tillkortakommanden hör uteslutningen av barberaren/äventyraren Peter Schönfelt, som spelar en viktig roll i romanen inte minst i de italienska kapitlen, som tyvärr en dramatisering nödgats avstå ifrån. Vi hoppas dock att vi åtminstone i någon mån lyckats fånga något av den oemotståndliga fyrverkericharmen i Hoffmanns skräckromantiska fantasi bländande genialitet.

Göteborg 17.1.2009

